AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (ötödik tanács)

2008. október 8.*

A T-73/04. sz. ügyben,

Le Carbone-Lorraine (székhelye: Courbevoie [Franciaország], képviselik kezdetben: A. Winckler és I. Simic, később: A. Winckler és H. Kanellopoulos ügyvédek)

felperesnek

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviselik: F. Castillo de la Torre és É. Gippini Fournier, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen

az [EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (C.38.359 – „elekrotechnikai és mechanikai szén- és grafittermékek”-ügy) 2003.

* Az eljárás nyelve: francia.

december 3-án hozott 2004/420/EK bizottsági határozat megsemmisítése iránt, valamint másodlagosan az említett határozattal a felperessel szemben kiszabott bírság összegének csökkentése iránt benyújtott keresete tárgyában,

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK
ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁGA (ötödik tanács),

tagjai: M. Vilaras elnök (előadó), M. Prek és V. Ciucă bírák,

hivatalvezető: K. Andová tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2008. február 28-i tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet

A jogvita alapját képező tényállás

1 A Carbone-Lorraine (a továbbiakban: LCL, vagy a felperes) francia vállalkozás, amely többek között szén- és grafittermékeket állít elő, azoknak elektrotechnikai és mechanikai felhasználása céljából.

2 A Morgan Crucible Company plc (a továbbiakban: Morgan) képviselői 2001. szeptember 18-án találkoztak a Bizottság képviselőivel, hogy felajánlják az együttműködésüket annak megállapítása érdekében, hogy az elektrotechnikai és mechanikai szén- és grafittermékek európai piacán kartell áll fenn, és hogy kérelmezzék a kartellügyek esetében a pénzbírságok alóli mentességről és a pénzbírságok csökkentéséről szóló, 96/C 207/04 bizottsági közleményben (HL 1996. C 207., 4. o., a továbbiakban: engedékenységi közlemény) előírt engedékenységi intézkedéseket.

3 2002. augusztus 2-án a Bizottság a Szerződés [81.] és [82.] cikkének végrehajtásáról szóló első, 1962. február 6-i 17. tanácsi rendelet (HL 1962. 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) 11. cikke alapján tájékoztatást kért a Conradty Nürnberg GmbH-tól (a továbbiakban: Conradty), az SGL Carbon AG-tól (a továbbiakban: SGL), a Schunk GmbH-tól és annak leányvállalatától a Schunk Kohlenstoff-Technik GmbH-tól (a továbbiakban együtt: Schunk), az Eurocarbo SpA-tól, a Luckerath BV-től és a Gerken Europe SA-tól, valamint a felperestől a szóban forgó piacon tanúsított magatartásukról. A Schunkhoz intézett levél a Schunk által 1999. október 28-án megszerzett Hoffmann & Co. Elektrokohle AG (a továbbiakban: Hoffmann) tevékenységére is vonatkozott.

4 A felperes a Bizottsághoz 2002. augusztus 16-án intézett távmásolat útján kérte az engedékenységi közlemény alkalmazását.

5 2002. augusztus 22-én és szeptember 23-án a felperes átadta a Bizottságnak a kartellre vonatkozó bizonyítékokat.

6 2002. szeptember 30-án a Bizottság megkapta a felperes válaszát a tájékoztatáskérésre a 17. rendelet 11. cikke alapján.

7 2003. május 23-án a Bizottság a vele közölt információk alapján felperesnek és a többi érintett vállalkozásnak – azaz a Morgannak, a Conradtynak, az LCL-nek, az SGL-nek és a Hoffmann-nak – is elküldte a kifogásközlését. A felperes a válaszában közölte, hogy a kifogásközlésben kifejtett tényeket lényegében nem vitatja.

8 A Morgan és a Conradty kivételével az érintett vállalkozások meghallgatását követően a Bizottság 2003. december 3-án elfogadta az [EK] 81. cikke és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban a 2004/420/EK határozatot (C.38.359 – „elektrotechnikai és mechanikai szén- és grafittermékek"-határozat) (a továbbiakban: határozat), amelyet a felperessel a 2003. december 11-i levélben közöltek. A határozat összefoglalását közzétették a Hivatalos Lap 2004. április 28-i számában (HL L 125., 45. o.).

9 A Bizottság a határozatban megjelölte, hogy a határozat címzettjei egységes és folyamatos jogsértésben vettek részt az EK 81. cikk (1) bekezdése és – 1994. január 1-je óta – az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás 53. cikkének (1) bekezdése vonatkozásában, amely az eladási árak, illetve az ügyfelekre alkalmazandó egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett rögzítéséből, a piacok felosztásából, az ügyfelek elosztásából, azon versenytársakkal szembeni összehangolt fellépésekből (mennyiségi korlátozások, áremelések, bojkott) állt, amelyek nem voltak tagjai a kartellnak (a határozat (2) preambulumbekezdése).

10 A határozat a következő rendelkezéseket tartalmazza:

„*1. cikk*

A következő vállalkozások megsértették az [EK] 81. cikk (1) bekezdését és 1994. január 1-jétől az EGT-Megállapodás 53. cikkének (1) bekezdését azáltal, hogy

a megjelölt időszakokban megállapodások, és összehangolt magatartások összességében vettek részt az elektrotechnikai és mechanikai szén- és grafittermékek ágazatában:

– a [Conradty] 1988. októbertől 1999. decemberig;

– a [Hoffmann] 1994. szeptembertől 1999. októberig;

– az [LCL] 1988. októbertől 1999. júniusig;

– a [Morgan] 1988. októbertől 1999. decemberig;

– a [Schunk] 1988. októbertől 1999. decemberig;

– az [SGL] 1988. októbertől 1999. decemberig.

2. cikk

Az 1. cikkben említett jogsértések miatt kiszabott bírságok a következők:

– a [Conradty] esetében: 1 060 000 euró;

– a [Hoffmann] esetében: 2 820 000 euró;

– az [LCL] esetében: 43 050 000 euró;

– a [Morgan] esetében: 0 euró;

– a [Schunk] esetében: 30 870 000 euró;

– az [SGL] esetében: 23 640 000 euró.

A bírságokat a jelen határozat közlésétől számított három hónapon belül kell megfizetni. […]

E határidő lejártát követően automatikusan az Európai Központi Bank által a fő refinanszírozási műveletekre alkalmazott, 3,5 százalékponttal növelt kamatláb alapján számított kamatfizetési kötelezettség keletkezik azon hónap első napján, amikor a jelen határozatot elfogadták."

11 A bírság összegének meghatározását illetően a Bizottság a jogsértést különösen súlyosnak minősítette, tekintettel annak természetére, az EGT-piacon az érintett termékekre gyakorolt hatására – annak ellenére, hogy ez a hatás nem volt pontosan mérhető – és az érintett földrajzi piac kiterjedésére (a határozat (288) preambulumbekezdése).

12 A kartellben részt vevő minden egyes vállalkozás jogellenes magatartása sajátos jelentőségének, tehát versenyre gyakorolt tényleges hatásának figyelembevétele érdekében a Bizottság az érintett vállalkozásokat három csoportba sorolta a szóban forgó piacokon fennálló viszonylagos piaci jelentőségük alapján, amely kategóriákat a vállalkozások piaci részesedése alapján határozta meg (a határozat (289)–(297) preambulumbekezdése).

13 Ebből következően a felperest és a Morgant – amelyek a két legnagyobb piaci szereplőnek tekinthetők 20% feletti piaci részesedéssel – az első kategóriába sorolták. A Schunkot és az SGL-t, amelyek 10% és 20% közötti piaci részesedéssel közepes piaci szereplőnek tekinthetők, a második kategóriába sorolták. A Hoffmannt és a Conradtyt, amelyek a 10% alatti piaci részesedésük miatt kis piaci szereplőnek tekinthetők, a harmadik kategóriába sorolták (a határozat (37) és (297) preambulumbekezdése).

14 A Bizottság a fenti megfontolások alapján a jogsértés súlya alapján meghatározott alapösszegként a felperes és a Morgan esetében 35 millió eurót, a Schunk és az SGL esetében 21 millió eurót, a Hoffmann és a Conradty esetében 6 millió eurót állapított meg (a határozat (298) preambulumbekezdése).

15 A jogsértés időtartamát illetően a Bizottság úgy vélte, hogy valamennyi érintett vállalkozás hosszú időtartamú jogsértést követett el. A tizenegy éves és két hónapos jogsértés miatt a Bizottság az SGL, a Morgan, Schunk és a Conradty esetében 110%-kal növelte a bírság alapösszegét. A felperes esetében a Bizottság tízéves és nyolc hónapos időtartamú jogsértést állapított meg, és a bírság alapösszegét 105%-kal megnövelte. A Hoffmann esetében az alapösszeget 50%-kal megnövelték, tekintettel a jogsértés ötéves és egy hónapos időtartamára (a határozat (299) és (300) preambulumbekezdése).

16 A bírságnak a jogsértés súlyára és időtartamára tekintettel megállapított alapösszegét tehát a Morgan esetében 73,5 millió euróban, a felperes esetében 71,75 millió euróban, a Schunk és az SGL esetében 44,1 millió euróban, a Conradty esetében 12,6 millió euróban és a Hoffmann esetében 9 millió euróban határozták meg (a határozat (301) preambulumbekezdése).

17 A Bizottság az érintett vállalkozások vonatkozásában sem súlyosító, sem enyhítő körülményt nem állapított meg (a határozat (316) preambulumbekezdése).

18 Az engedékenységi közlemény alkalmazását illetően a Morgan mentesült a bírság alól, mivel ez volt az első vállalkozás, amely a Bizottság számára jelezte a kartell fennállását (a határozat (319)–(321) preambulumbekezdése).

19 Az említett közlemény D. pontjának megfelelően a Bizottság a bírság azon összegét, amelyet az együttműködés hiányában szabott volna ki, a felperes esetében 40%-kal, a Schunk és Hoffmann esetében 30%-kal, az SGL esetében – amely utolsóként működött együtt – 20%-kal csökkentette (a határozat (322)–(338) preambulumbekezdése).

20 A Bizottság a határozat „Fizetőképesség és más tényezők” címében – miután elutasította az SGL-nek az annak bizonyítására irányuló érvelését, hogy a bírság összegét nem képes megfizetni – emlékeztetett arra, hogy az első vállalkozás vonatkozásában más kartelltevékenységek miatt a közelmúltban már két jelentős bírságot szabott ki.

21 A Bizottság kifejtette az [EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/E-1/36.490 – „grafitelektródák”-ügy) (HL 2002. L 100., 1. o.) 2001. július 18-án hozott 2002/271/EK határozatban, az úgynevezett „grafitelektródák”-ügyben és az [EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/E-2/37.667 – „speciális grafitok”-ügy) (HL 2006. L 180., 20. o.) 2002. december 17-én hozott 2006/460/EK határozatban, az úgynevezett „speciális grafitok”-ügyben, hogy az SGL-lel szemben 80,2 millió eurós bírságot szabott ki a grafitelektróda-kartellben való részvétele miatt, és két, összesen 27,75 millió összegű bírságot szabott ki az SGL-nek az izosztatikusgrafit-kartellben és az extrudáltgrafit-kartellben való részvétele miatt (a határozat (358) preambulumbekezdése).

22 Figyelembe véve az SGL súlyos pénzügyi nehézségeit, a közelmúltbeli büntetéseit, és azt a tényt, hogy az SGL számára felrótt különböző kartelltevékenységek egy időben történtek, a Bizottság úgy vélte, hogy e különleges körülmények között az elrettentő hatás biztosítása érdekében nem szükséges az SGL-lel szemben a bírság teljes összegét kiszabni, azt tehát 33%-kal csökkentette, és 23,64 millió euróban határozta meg (a határozat (360) preambulumbekezdése).

23 A Bizottság, mivel úgy vélte, hogy a felperes helyzete nagyon eltér az SGL helyzetétől, egyáltalán nem csökkentette a felperes esetében a bírság összegét „egyéb tényezők” alapján (a határozat (361) és (362) preambulumbekezdése).

Az eljárás és a felek kérelmei

24 Az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2004. február 20-án benyújtott keresetlevelével a felperes előterjesztette a jelen keresetet.

25 Mivel az Elsőfokú Bíróság tanácsainak összetétele módosult, az előadó bírót kinevezték az ötödik tanács elnökének, következésképpen a jelen ügyet e tanácshoz osztották ki.

26 Az előadó bíró jelentése alapján az Elsőfokú Bíróság (ötödik tanács) elrendelte a szóbeli szakasz megnyitását. A felek szóbeli előadásait és az Elsőfokú Bíróság által feltett kérdésekre adott válaszaikat a 2008. február 28-i tárgyaláson hallgatta meg.

27 E tárgyaláson, miután a felperes közelebbről meghatározta egyes érvei terjedelmét, a Bizottság elállt a bírság összegének növelése iránti viszontkereseti kérelmétől, amit rögzítettek a tárgyalási jegyzőkönyvben.

28 Az Elsőfokú Bíróság felhívására a Bizottság benyújtotta a Morgan által hozzá intézett, 2001. október 30-i levelet, amelyet az az engedékenységi közlemény reá történő alkalmazásának keretében küldött számára. Ezt a levelet, amely a Bizottság közigazgatási aktájának részét képezte, a felperes tudomására hozták, amely előterjesztette az észrevételeit, amely az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2008. március 26-án érkezett meg. Az Elsőfokú Bíróság 2008. április 1-jén lezárta a szóbeli szakaszt, amiről az Elsőfokú Bíróság Hivatala a feleket ugyanezen a napon tájékoztatta.

29 A felperes keresetében azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

– semmisítse meg a határozatot az őt érintő részében;

– másodlagosan, semmisítse meg a bírságot, vagy csökkentse annak összegét;

– a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

30 A Bizottság azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

– utasítsa el a keresetet;

– a felperest kötelezze a költségek viselésére.

A jogkérdésről

31 A felperes által benyújtott keresetlevélnek ugyan kettős tárgya van – azaz egyrészt elsődlegesen a határozat megsemmisítése, másodlagosan a bírság összegének mérséklése iránti kérelem –, azonban a felperes a különböző kifogásokat a beadványaiban megkülönböztetés nélkül hozta fel.

32 A tárgyaláson az Elsőfokú Bíróság azon felhívására, hogy terjessze elő az egyes érveinek pontos terjedelmére vonatkozó észrevételeit, a felperes úgy nyilatkozott, hogy a szén- és grafittömbök piacán a jogsértés megvalósításában játszott passzív szerepére vonatkozó érv kizárólag az ennek megfelelő enyhítő körülmény alkalmazásának, és ebből következően a bírság összege csökkentésének követelésére irányult. A felperes hasonlóképpen kifejtette, hogy nem vitatja azt, hogy jelen volt a műszaki bizottságnak a mechanikai felhasználású szén- és grafittermékekről szóló találkozóin, ezáltal részt vett az e területen elkövetett a jogsértésben. Az Elsőfokú Bíróság ezeket a nyilatkozatokat rögzítette a tárgyalási jegyzőkönyvben.

33 Ebben a szakaszban meg kell állapítani, hogy a felperes ugyan kifejezetten kérte, hogy az Elsőfokú Bíróság semmisítse meg a teljes határozatot az őt érintő részében, ám az általa felhozott összes kifogás kizárólag a határozat bírságokról szóló részének, pontosabban a 2. cikkének kétségbevonására irányul, amely cikkben a Bizottság a felperessel szemben kiszabott bírság összegét 43 050 000 euróban állapította meg. A teljes határozat megsemmisítése iránti kérelmeket alátámasztó kifogás hiányában ezeket a kérelmeket el kell utasítani, és a felperes által előterjesztett egyetlen megsemmisítés vagy a bírság összegének csökkentése iránti kérelem megalapozottságát kell megvizsgálni.

Az érintett termékpiacok, vagy legalább az érintett termékcsoportok meghatározásának hiánya tekintetében a Bizottság által állítólagosan elkövetett téves jogalkalmazásról

34 A felperes előterjeszti, hogy az érintett termékpiacok, vagy legalább az érintett termékcsoportok meghatározása a jelen esetben feltétlenül szükséges lett volna, hogy a bírság összegének meghatározása céljából pontosan minősítsék a jogsértést és annak tényleges hatásait. Egyebekben az érintett piacok pontos meghatározásának hiánya a Bizottságot arra késztette volna, hogy „következetlenül" indítson közigazgatási eljárásokat, és a bírság összegét nyilvánvalóan eltúlzott szinten állapítsa meg.

A jogsértés minősítéséről

35 A felperes azt állítja, hogy az ítélkezési gyakorlatnak megfelelően a Bizottság köteles volt megvizsgálni az érintett termékpiacokat, vagy legalább az érintett termékcsoportokat, és ebben a vonatkozásban hivatkozik az Elsőfokú Bíróság T-213/00. sz., CMA CGM és társai kontra Bizottság ügyben 2003. március 19-én hozott ítéletének (EBHT 2003., II-913. o.) 206. pontjára.

36 Ebben az ítéletben az Elsőfokú Bíróság emlékeztetett arra, hogy az EK 81. cikk (1) bekezdésének alkalmazása során az érintett piacot annak megállapítása érdekében kell meghatározni, hogy egy megállapodás alkalmas-e a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására, és a közös piacon belül a verseny akadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza-e, vagy ilyen hatása van-e (az Elsőfokú Bíróság T-29/02. sz., SPO és társai kontra Bizottság ügyben 1995. február 21-én hozott ítéletének [EBHT 1995., II-289. o.] 74. pontja, és a T-25/95., T-26/95., T-30/95–T-32/95., T-34/95–T-39/95., T-42/95–T-46/95., T-48/95., T-50/95–T-65/95., T-68/95–T-71/95., T-87/95., T-88/95., T-103/95. és T-104/95. sz., Cimenteries CBR és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2000. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 2000., II-491. o.] 1093. pontja). Ezért a Bizottság csak akkor köteles az EK 81. cikk (1) bekezdése alapján hozott határozatban az érintett piacot meghatározni, ha a meghatározás nélkül nem állapítható meg, hogy a szóban forgó megállapodás, a vállalkozások társulásának határozata vagy az összehangolt magatartás alkalmas-e a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására, és a közös piacon belül a verseny akadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza-e, vagy ilyen hatása van-e (az Elsőfokú Bíróság T-62/98. sz., Volkswagen kontra Bizottság ügyben 2000. július 6-án hozott ítéletének [EBHT 2000., II-2707. o.] 230. pontja; lásd még ebben az értelemben az Elsőfokú Bíróság T-374/94., T-375/94., T-384/94. és T-388/94. sz., European Night Services és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1998. december 15-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-3141. o.] 93–95. és 103. pontját).

37 A felperes azt állítja, hogy a jelen esetben az érintett termékpiacok, vagy legalább az érintett termékcsoportok meghatározása nem az EK 81. cikkre tekintettel kifogásolt magatartások minősítése érdekében, hanem azért volt szükséges, hogy a bírság összegének meghatározása céljából a jogsértést és annak tényleges hatásait pontosan minősítsék, ami eltér valamely magatartás jogellenességének a kérdésétől.

38 A fenti 35. pontban hivatozott CMA CGM és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítéletre való utalásnak ennélfogva nincs jelentősége, mivel egyrészt a Bizottság az érintett termékek különböző típusainak egyértelmű megkülönböztetésével részletesen meghatározta az elektrotechnikai és mechanikai szén- és grafittermékek ágazatát (a határozat (4)–(13) preambulumbekezdése) és az említett termékek piacának földrajzi kiterjedését (a határozat (48)–(50) preambulumbekezdése), másrészt az EGT teljes területére kiterjedő, az árak meghatározására irányuló horizontális kartellek, mint amelyekre határozat vonatkozik, a közösségi versenyjog nyilvánvaló megsértésének minősülnek.

39 Voltaképpen úgy tűnik, hogy a felperes által kifejtett érvelés a jogsértés súlyának Bizottság általi értékelésére és azzal összefüggésben a bírság alapösszegének megállapítására vonatkozik.

40 A felperes lényegében úgy véli, hogy a jogsértés súlyát a Bizottságnak a kartell által érintett termékek minden egyes csoportja vonatkozásában meg kellett volna vizsgálnia. E vizsgálat keretében előterjeszti, hogy a kartellnek rendkívül korlátozott hatása volt az elektrotechnikai szén- és grafittermékek egészére, valamint azt állítja, hogy nem, illetőleg nagyon kis mértékben vett részt az európai szén- és grafittömbök piacán, és a mechanikai szén- és grafittermékek ágazatában, aminek a Bizottságot eltérő alapösszegek megállapítására kellett volna késztetnie.

41 Ebbek a szakaszban rá kell mutatni, hogy a felperes ugyanezekre az érvekre hivatkozik a bírság alapösszegének aránytalan jellegére és az enyhítő körülmények Bizottság általi téves értékelésére alapított kifogások keretében, amelyek a későbbiekben kerülnek megvizsgálásra.

42 Az érintett termékpiacok, vagy legalább az érintett termékcsoportok meghatározásának elmaradásával a Bizottság által elkövetett téves jogalkalmazásra alapított kifogást – annak önálló figyelembevétele esetén – az Elsőfokú Bíróság nem fogadhatja el.

43 Mindenekelőtt hangsúlyozni kell, hogy a Bizottság álláspontja szerint a határozat címzett vállalkozásai „összetett, egységes" és folyamatos jogsértésben vettek részt az EK 81. cikke (1) bekezdése és az EGT-Megállapodás 53. cikkének (1) bekezdése vonatkozásában, amely az EGT teljes területére kiterjedt, és hogy a felperes a válaszában kifejezetten kijelentette, hogy a jelen esetben az egységes jogsértés fennállását nem vitatja.

44 A határozatból kiderül továbbá, hogy a bírságokat a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése alapján szabták ki, és hogy a Bizottság, noha a határozat kifejezetten nem utal a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az [ESZAK] 65. cikk (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatásra (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.; a továbbiakban: iránymutatás) – a bírságok összegét az iránymutatásban meghatározott módszer szerint határozta meg.

45 E módszer szerint a Bizottság az érintett vállalkozásokra kiszabandó bírságok összegének kiszámításakor a jogsértés súlyának függvényében meghatározott összeget veszi alapul. A jogsértés súlyának megállapításánál figyelembe kell venni a jogsértés jellegét, a piacra gyakorolt tényleges hatását, ha ez a hatás mérhető, valamint az érintett földrajzi piac kiterjedését (az iránymutatás 1. A. pontjának első bekezdése). Ezek szerint a jogsértések három kategóriára oszthatók: nevezetesen „enyhe jogsértésekre”, amelyekre a valószínű bírság 1000 és 1 millió euró között van, „súlyos jogsértésekre”, amelyekre a valószínű bírság 1 millió és 20 millió euró között van, és „különösen súlyos jogsértésekre”, amelyekre a valószínű bírság 20 millió euró fölött van (az 1. A. pont második bekezdésének első–harmadik francia bekezdése). E kategóriákon belül a bírság javasolt mértéke lehetővé fogja tenni a vállalkozásoknak az elkövetett jogsértés jellege szerinti megkülönböztetett kezelését (az 1. A. pont harmadik bekezdése). Figyelembe kell venni továbbá, hogy a jogsértők milyen tényleges gazdasági lehetőségekkel rendelkeznek ahhoz, hogy más piaci szereplőknek, különösen a fogyasztóknak kárt okozzanak, és a bírságot olyan nagyságrendű összegben kell megállapítani, amely biztosan kellően elrettentő hatású (az 1. A. pont negyedik bekezdése).

46 Úgy tűnik tehát, hogy a „jogsértés” piacra gyakorolt tényleges hatását kell figyelembe venni, ha ez a hatás mérhető, és a felperes állításával ellentétben az iránymutatás szövege alapján a Bizottságnak egyáltalán nincs olyan kötelezettsége, hogy a kartell hatását az érintett termékek minden egyes kategóriája vonatkozásában külön-külön megvizsgálja.

47 A felperes álláspontjának az Elsőfokú Bíróság T-83/91. sz., Tetra Pak kontra Bizottság ügyben 1994. október 6-án hozott ítélete (EBHT 1994., II-755. o.) is ellentmond – amely ítéletre mindkét fél hivatkozik –, amelyben elutasította egy vállalkozás keresetét, amelyet az EK 82. cikk számos megsértése miatt a Bizottság egységes bírság megfizetésére kötelezett. Ezen ítélet 236. pontjában az Elsőfokú Bíróság kijelenti:

„A Bizottság nem köteles, amint azt a felperes állítja, a bírság összegét a visszaélés különböző elemei szerint lebontani. Az ilyen lebontás különösen akkor lehetetlen, amikor a jelen esethez hasonlóan a megállapított jogsértések egésze egy egységes, koherens stratégia része, ezért azokat mind az [EK 82.] cikk alkalmazása, mind a bírság kiszabása céljából globálisan kell felfogni. Elég, ha a Bizottság a határozatban kifejti a vállalkozással szemben kiszabott bírság általános szintje megállapításának szempontjait. A Bizottság nem köteles bemutatni, hogy milyen módon vette figyelembe az e szempontok között említett egyes elemeket, amelyek hozzájárulnak a bírság általános szintjének meghatározásához."

48 Ezenkívül a fenti 36. pontban hivatkozott Cimenteries CBR és társai kontra Bizottság ügyben (4761. pont) az Elsőfokú Bíróságnak az volt az álláspontja, hogy a Bizottság a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése szerint egységes bírságot szabhatna ki azzal a vállalkozással szemben, amely különböző jogsértéseket követett el, anélkül hogy a bírság összegét az egyes jogsértések szerint le kellene bontania. Ez annál inkább így van, amennyiben a szóban forgó különböző jogsértések egységes, koherens stratégia részét képezik.

49 Ezekből az ítéletekből következik, hogy a felperes megalapozatlanul állítja azt, hogy a Bizottság a jelen esetben a megállapított jogsértés minden egyes elemét köteles volt megvizsgálni, többek között azon egységes stratégia miatt, amelyben a kartell valamennyi tagja részt vett annak ellenére, hogy a Bizottság nem köteles minden egyes jogsértés súlyát megvizsgálni, ha egységes bírságot szab ki egy olyan vállalkozással szemben, amely több jogsértést követett el.

50 A felperes állításaival ellentétben ez a következtetés nem teszi lehetővé a kartellben részt vevő vállalkozások „önkényes kollektív büntetését”.

51 Így a Bizottság a határozatban ((289)–(298) preambulumbekezdés) „eltérő kezelést” alkalmazott az alapösszeg megállapításának keretében az iránymutatás 1. A. pontja hatodik bekezdésének megfelelően, és a vállalkozások különböző kategóriáit különböztette meg azok piaci részesedésének jelentősége alapján. Az említett kezelés keretében a korlátozott piaci jelenlét esetleg kevésbé jelentős alapösszeget eredményezhet még akkor is, ha a felperest a jelen esetben, tekintettel az érintett termékek piacán megvalósított üzleti forgalmára, az első kategóriába sorolták.

52 Ráadásul minden egyes szóban forgó vállalkozás részvételének relatív súlyát – amelyre a felperes az egyes termékekre vonatkozó jogellenes magatartásokban való részvételének hiányára vagy annak nagyon kis mértékére vonatkozó állításainak keretében hivatkozott – az enyhítő körülmények értékelése során kell a Bizottságnak megvizsgálnia, és azt akkor is vizsgálta meg.

53 A Bizottság értékelésének megalapozottsága ebben a tekintetben tehát később, a felperesnek közvetlenül e kérdésekkel kapcsolatos kifogásaival együtt kerül megvizsgálásra.

A Bizottság által lefolytatott vizsgálatról

54 A felperes szerint az a tény, hogy a Bizottság egyetlen eljárást indított számos, teljesen eltérő termékcsoportra vonatkozó magatartás esetén nyilvánvalóan nem logikus és ellentétes a gondos közigazgatás elvével. A Bizottságnak ekként kellett volna eljárnia:

– vagy a szén- és grafittermékek ágazatában valamennyi kartell vonatkozásában egyetlen határozatot kellett volna elfogadnia, amint azt az amerikai versenyhatóságok tették volna, amely alapján a Bizottságnak a felperessel szemben 61,37 millió euró legmagasabb összegű bírságot kellett volna kiszabnia;

– vagy a szóban forgó termékek minden egyes csoportja vonatkozásában több határozatot kellett volna elfogadnia a „grafitelektródák”-ügy és a „speciális grafittermékek”-ügy szerinti határozathozatali gyakorlatnak megfelelően, amely alapján a Bizottságnak az alapösszeget érezhetően 35 millió euró alatt kellett volna megállapítani.

55 Először is meg kell jegyezni, hogy a felperes nem azt állítja, hogy a Bizottságnak a „grafitelektródák”-ügyre és a „speciális grafittermékek”-ügyre vonatkozó határozataiban érintett kartellek és a határozatnak alapul szolgáló kartell tulajdonképpen egy és azonos jogsértésnek minősül, hanem csak arra hivatkozik, hogy az amerikai versenyhatóságok a szén- és grafittermékek ágazatát globálisan közelítették volna meg, amely egyetlen határozat elfogadását eredményezte volna.

56 A felperes tehát nem állítja és nem bizonyítja azt, hogy a Bizottság a grafitelektródák piaca, a speciális grafittermékek piaca és az elekrotechnikai és mechanikai szén és grafittermékek piaca esetében szabálytalanul három különböző eljárást kezdeményezett, négy jogsértést állapított meg, és négy különböző bírságot szabott ki a felperessel szemben. Hangsúlyozni kell, hogy a Bizottság abban az esetben volt jogosult a felperessel szemben négy különböző bírságot kiszabni, mindegyik esetében tiszteletben tartva a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése által rögzített határokat, ha az EK 81. cikk (1) bekezdésének rendelkezéseivel négy különböző jogsértést követett el,

emlékeztetve arra, hogy a speciális grafitból készült termékek ügyben a Bizottság egyetlen eljárást indított, amely két különböző jogsértést megállapító egyetlen határozat elfogadásához vezetett – az egyik a speciális izosztatikus grafit piacára, a másik a speciális extrudált grafit piacára vonatkozott –, és a felperessel szemben két különböző bírságot szabott ki.

57 Az egyébként nyilvánvaló, hogy az amerikai versenyhatóságok által követett gyakorlat nem kötelező a Bizottságra, amely a közösségi versenypolitika végrehajtásáért és irányításáért felelős.

58 Meg kell jegyezni ebben a tekintetben, hogy ezen államok hatóságai, amelyek feladata a szabad verseny védelme a területi illetékességük körében, a hivatkozott államokban érvényes követelményeknek vannak alávetve. Ugyanis a más államok jogrendjét a versenyjog területén megalapozó tényezők nemcsak meghatározott célokat és célkitűzéseket tartalmaznak, hanem különös anyagi szabályok elfogadásához, valamint a közigazgatási, büntetőjogi vagy polgári jogi területen teljesen eltérő jogkövetkezményekhez vezetnek, amennyiben a hivatkozott államok hatóságai megállapították a versenyjog szabályainak megsértését (a Bíróság C-308/04. P. sz., SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2006. július 29-én hozott ítéletének [EBHT 2006., I-5977. o.] 29. pontja).

59 Ezzel szemben teljesen más az a jogi helyzet, amelyben a versenyjog területén csak a közösségi jogot és egy vagy több tagállam jogát kell alkalmazni valamely vállalkozás esetén, vagyis olyan helyzet, amelyben a kartell – a jelen esethez hasonlóan – kizárólag az Európai Közösség jogrendjének területi hatályán belül működik (lásd ebben az értelemben a fenti 58. pontban hivatkozott SGL Carbon kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 30. pontját).

60 Ebből következik, hogy amikor a Bizottság valamely vállalkozás – akár nemzetközi jellegű kartellből származó – jogellenes magatartását szankcionálja, a Bizottság célja a közös piacon belül a szabad verseny védelme, amely az EK 3. cikk (1) bekezdésének g) pontja alapján a Közösség alapvető célkitűzése. Ugyanis a közösségi szinten védett jogtárgy sajátosságai miatt a Bizottságnak az erre vonatkozó hatásköre alapján tett értékelése jelentősen különbözhet a harmadik államok hatóságai által végzett értékeléstől (lásd ebben az értelemben a fenti 58. pontban hivatkozott SGL Carbon kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 31. pontját).

61 E körülmények között egyáltalán nincs jelentősége a felperes azon feltételezett helyzethez kapcsolódó kérelmének, hogy 61,37 millió euró maximális összegű bírságot szabtak volna ki vele szemben, ha a Bizottság a szén- és grafittermékek egészének vizsgálatán alapuló határozatot hoz, és a 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésének Bizottság általi állítólagos megsértésén alapuló kérelmének egyáltalán nincs jelentősége.

62 Másodszor hangsúlyozni kell azt, hogy a felperes állításaival ellentétben a „grafitelektróda”-ügyből és a „speciális grafitból készült termékek”-ügyből egyáltalán nem következik, hogy a szén- és grafittermékek minden egyes piaca külön közigazgatási eljárás tárgyát képezte a közösségi versenyhatóságok részéről.

63 A „speciális grafitból készült termékek”-ügyben a Bizottság egyetlen eljárást indított, amely egyetlen határozat elfogadásához vezetett, amely két jogsértés fennállását állapította meg, amelyek közül az egyik a speciális izosztatikus grafit piacára, a másik a speciális extrudált grafit piacára vonatkozott és két különböző bírságot szabott ki a felperessel szemben.

64 Mindenesetre hangsúlyozni kell, hogy a Bizottság a jelen esetben úgy vélte, hogy a határozat címzett vállalkozásai egységes jogsértést követtek el az EK 81. cikk vonatkozásában. A Bizottság az álláspontját a határozat (230) cikkében indokolta, amely a következőképpen fogalmaz:

„Az [LCL] azon érve ellenére, hogy a szén- és grafittömbök nem helyettesíthetők a szén és grafit késztermékekekkel, a Bizottság úgy véli, hogy az összes olyan termék, amelyekre a jelen eljárás vonatkozik, összetett és egységes jogsértés tárgyát képezte. A Bizottság ebben a vonatkozásban megjegyzi, hogy a termékek helyettesíthetősége csak az egyik általa figyelembe vett tényező. Jelentős szerepet játszhatnak más tényezők is, többek között a kartell. A jelen eljárásban a kartell ugyanazon tagjai hangolták össze a kereskedelmi magatartásukat ugyanazon találkozókon olyan kapcsolódó (jóllehet nem helyettesíthető) termékek vonatkozásában, amelyeket valamennyien vagy majdnem valamennyien gyártottak és értékesítettek. Ráadásul a kartellmegállapodás – amely abból állt, hogy harmadik személyek számára nem, vagy csak nagyon magas áron értékesítenek tömböket – fő célja az volt, hogy megerősítsék az e széntömbökből gyártott termékekre vonatkozó fő kartellmegállapodást, és hogy megvédjék az esetleges versennyel szemben. A széntömbökre vonatkozó megállapodás tehát másodlagos volt a késztermékekre vonatkozó fő megállapodáshoz képest. E tényszerű adatokra tekintettel a Bizottság úgy döntött, hogy e kartelltevékenységeket összetett és egységes jogsértésként értelmezi. A jelen határozat egyetlen címzettje sem állította több jogsértés fennállását”.

65 Ezen objektív okokra tekintettel a Bizottság a jelen esetben eljárást kezdeményezett, egyetlen jogsértés fennállását állapította meg, és a határozatban bírságot szabott ki a felperessel szemben. Ezenkívül emlékeztetni kell arra, hogy a felperes nem vitatja az egységes jogsértés fennállását.

66 E körülmények között a Bizottságnak az a döntése, hogy egyetlen határozatot fogad el az egységes és folyamatos jogsértés szankcionánása céljából, nem minősíthető „következetlennek” vagy a gondos közigazgatás elvével ellentétesnek.

67 Az előző megfontolások összességéből következik, hogy a szóban forgó termékek, vagy legalább a szóban forgó termékcsoportok piacának meghatározásának elmaradásával a Bizottság által elkövetett téves jogalkalmazásra alapított kifogást el kell utasítani.

A jogsértés súlyosságának állítólagos téves értékeléséről és a bírság alapösszegének állítólagos aránytalan jellegéről

68 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a jogsértés súlyát számos tényező alapján kell meghatározni, amelyekre vonatkozóan a Bizottság mérlegelési mozgástérrel rendelkezik (a Bíróság C-328/05. P. sz., SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2007. május 10-én hozott a ítéletének [EBHT 2007., I-3921. o.] 43. pontját; lásd még ebben az értelemben a C-189/02. P., C-202/02. P., C-205–208/02. P. és C-213/02. P. sz., Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-5425. o.] 240–242. pontját).

69 Amint az a fentiekben kifejtésre került, a Bizottság a jelen esetben az iránymutatásban meghatározott módszer alapján határozta meg a bírság összegét.

70 Emlékeztetni kell arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint az iránymutatás ugyan nem minősül olyan jogi szabálynak, amelyet a közigazgatásnak mindenképpen kötelezően be kell tartania, mégis olyan, a gyakorlatban követendő magatartási szabályt tartalmaz, amelytől a közigazgatás egyes esetekre nézve nem térhet el anélkül, hogy olyan magyarázatot ne adna, amely összeegyeztethető az egyenlő bánásmód elvével (lásd a fenti a 68. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 209. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

71 Mivel ilyen magatartási szabályokat fogadott el, és azok közzétételével kijelentette, hogy ezentúl alkalmazni fogja e szabályokat az általuk érintett esetekre, a Bizottság korlátozza magát mérlegelési jogköre gyakorlásában, és nem térhet el e szabályoktól anélkül, hogy ne tenné ki magát egyes esetekben felelősségre vonásnak az általános jogelveknek – mint az egyenlő bánásmód és a bizalomvédelem elvének – a megsértése címén (lásd a fenti 68. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 211. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

72 Ezenkívül emlékeztetni kell arra, hogy ugyanezen ítélkezési gyakorlat szerint az iránymutatás általánosan és elvont módon meghatározza azt a módszert, amelyet a Bizottság magára vállalt a 17. rendelet 15. cikke szerint kiszabott bírságok összegének megállapítása végett. Következésképpen ez az iránymutatás – amelynek szövegezéséhez a Bizottság többek között a Bíróság ítélkezési gyakorlata által kialakított a szempontokhoz folyamodott – garantálja a vállalkozások jogbiztonságát (lásd ebben az értelemben a fenti 68. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 213. pontját).

73 Hangsúlyozni kell, hogy az iránymutatás először is rendelkezik magának a jogsértés súlyosságának az értékeléséről, amelynek alapján meghatározható egy általános alapösszeg. Másodszor, a súlyosságot az érintett vállalkozás sajátosságaira – többek között a méretére, az érintett piacon betöltött helyzetére – tekintettel értékeli, ami alapot nyújthat a kiindulási összeg meghatározásához, a vállalkozások csoportokba sorolásához, valamint egy „egyedi alapösszeg” megállapításához.

A felrótt magatartások korlátozott hatására tekintettel a bírság alapösszegének állítólagos eltúlzott jellegéről

74 Magának a jogsértésnek az értékelése esetében az iránymutatás a következőket írja elő az 1. A. pontjának első és második bekezdésében:

„A jogsértés súlyosságának megállapításánál figyelembe kell venni a jogsértés jellegét, a piacra gyakorolt tényleges hatását, ha ez a hatás mérhető, valamint az érintett földrajzi piac méretét.

A jogsértéseket ennek megfelelően a következő három kategóriába kell majd sorolni: enyhe jogsértés, súlyos jogsértés és különösen súlyos jogsértés."

75 A határozatban a Bizottság a következő három tényre mutatott rá:

– a szóban forgó jogsértés lényegében eladási árak, illetve egyéb, az ügyfelekre alkalmazandó üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett rögzítéséből, a piacoknak az egyes ügyfelekhez rendeléséből álló felosztásából, és azon versenytársakkal szembeni összehangolt fellépésekből állt, akik nem tagjai a kartellnek, mivel ezek a magatartások a jellegüknél fogva az EK 81. cikk (1) bekezdésének és az EGT-Megállapodás 53. cikke (1) bekezdése rendelkezése megsértése legsúlyosabb típusának minősülnek (a határozat (278) preambulumbekezdése);

– a kartellmegállapodásokat végrehajtották, és azok hatással voltak az EGT-piacon az érintett termékekre, ezt a hatást azonban nem lehetett pontosan megmérni (a határozat (286) preambulumbekezdése);

– a kartell a teljes közös piacra és – annak létrehozását követően – a teljes EGT-re kiterjedt (a határozat (287) preambulumbekezdése).

76 A Bizottság a határozat (288) preambulumbekezdésében ismertetett következtetése ekként fogalmaz:

„E tényezők összességére tekintettel a Bizottság álláspontja szerint a jelen határozatban érintett vállalkozások különösen súlyos jogsértést követtek el. A Bizottság szerint a jogsértés jellege és annak földrajzi kiterjedése miatt azt különösen súlyosnak kell minősíteni, függetlenül attól, hogy annak a piacra gyakorolt hatása mérhető-e, vagy sem. Az mindenesetre nyilvánvaló, hogy a kartell versenykorlátozó megállapodásait végrehajtották, és azok hatással voltak a piacra, jóllehet ez a hatás nem mérhető meg pontosan."

77 A felperes felrója a Bizottságnak, hogy nem vizsgálta meg a jogsértés tényleges hatását az érintett piacon, és a kartell végrehajtására vonatkozó egyszerű állítás alapján mindössze arra szorítkozott, hogy a kartell hatást gyakorolt a piacon, anélkül hogy megvizsgálta volna e hatás jelentőségét, ami ellentétes az iránymutatással és a korábbi határozathozatali gyakorlatával. A felperes hozzáfűzi, hogy az érintett piacokon a kifogásolt magatartások objektíve korlátozott hatásának figyelembevétele alapján a Bizottság ezek a magatartásokat legfeljebb „súlyosnak" minősíthette volna, és az alapösszeget 20 millió euró alatti szinten kellett volna megállapítania.

78 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság képviselői a tárgyalás során jelezték, hogy a „különösen súlyos jogsértésnek" való minősítést az okozta, hogy csak a jogsértés jellegét és annak földrajzi kiterjedését vették figyelembe, és még ha a határozatban megállapításra került is a kartell tényleges hatásának létezése, ez a tény nem került figyelembevételre a jogsértés minősítése, és ennélfogva a bírság alapösszegének meghatározása érdekében.

79 Ennek az álláspontnak ellentmond azonban a határozat (278)–(288) preambulumbekezdésének egyszerű szó szerinti olvasata. A határozat (281) preambulumbekezdésében a Bizottság megállapítja a tényleges versenykorlátozó hatások létezését, amelyek a jelen esetben a versenyellenes megállapodások végrehajtásából következnek, jóllehet azokat nem lehet pontosan számszerűsíteni – amely megállapítás a jogsértés sajátos jellegének leírását követi, és megelőzi az utóbbi földrajzi kiterjedésének meghatározását. A határozat (288) preambulumbekezdésének tartalma és különösen az „e tényezők összességére tekintettel" kifejezés alkalmazása arra enged következtetni, hogy a Bizottság a jogsértés „különösen súlyosnak" való minősítése során a kartellnek a piacra gyakorolt tényleges hatását annak ellenére figyelembe vette, hogy ehhez hozzáfűzte, hogy ez a minősítés attól függetlenül indokolt, hogy van-e lehetőség az említett hatás mérésére.

80 Másodszor meg kell állapítani, hogy a Bizottság a felperes állításaival ellentétben nem köteles minden egyes érintett piacon ténylegesen megvizsgálni a jogellenes magatartásokat, mivel a Bizottság álláspontja szerint a határozatban érintett megállapodások és/vagy összehangolt magatartások összetett és egységes jogsértésnek minősültek, amit a felperes nem vitat, és csak a jogsértés egészéből eredő hatásokat kell figyelembe venni (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-49/92. P. sz., Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 1999., I-4125. o.] 152. pontját és az Elsőfokú Bíróság T-7/89. sz., Hercules Chemicals kontra Bizottság ügyben 1991. december 17-én hozott ítéletének [EBHT 1991., II-1711. o.] 342. pontját).

81 Harmadszor, a határozat (244)–(248) és (280)–(286) preambulumbekezdéséből az következik, hogy a Bizottság a kartell végrehajtásából arra következtetett, hogy a kartell ténylegesen hatást gyakorolt a szóban forgó ágazatra.

82 A Bizottság ebben a tekintetben megjelöli, hogy a „[k]artell valamennyi tagja általános (százalékban kifejezett) egyeztetett áremeléseket alkalmazott új árjegyzékek kibocsátásával […,] a tömegközlekedési vállalatok annak a társaságnak ítélték a szerződéseket, amelynek ajánlatát oly módon manipulálták, hogy a kartell többi tagjának ajánlatánál kismértékben alacsonyabb volt, az egyéni ügyfeleknek nem volt más választásuk, mint az előre kijelölt szállítótól az előre meghatározott áron való beszerzés, anélkül hogy a verseny szerephez jutott volna, és a faragók számára a széntömbök

megvétele vagy lehetetlenné vált, vagy az csak mesterségesen megemelt áron volt lehetséges, ami miatt az utóbbiak nem voltak képesek a késztermékek piacán hatékony versenyt támasztani". Tekintettel a jogsértés időszakának hosszúságára, és arra a tényre, hogy a szóban forgó vállalkozások együttesen az EGT piacának több mint 90%-át ellenőrzésük alatt tartották, a Bizottság szerint egyáltalán nem kétséges, hogy a kartell tényleges versenykorlátozó hatást gyakorolt a piacon (a határozat (245) és (281) preambulumbekezdése).

83 Emlékeztetni kell arra, hogy a jogsértés piacra gyakorolt tényleges hatásának értékelése során a Bizottságnak figyelembe kell vennie, hogy milyen lett volna a verseny a jogsértés nélkül (lásd ebben az értelemben a Bíróság 40/73–48/73., 50/73., 54/73–56/73., 111/73., 113/73. és 114/73. sz., Suiker Unie és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1975. december 16-án hozott ítéletének [EBHT 1975., 1663. o.] 619. és 620. pontját; az Elsőfokú Bíróság T-347/94. sz., Mayr Melnhof kontra Bizottság 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1751. o.] 235. pontját; T-141/94. sz., Thyssen Stahl kontra Bizottság ügyben 1999. március 11-én hozott ítéletének [EBHT 1999., II-347. o.] 645. pontját, és T-224/00. sz., Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ügyben 2003. július 9-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-2597. o., a továbbiakban: ADM I-ügyben hozott ítélet] 150. pontját).

84 Ha árkartellről van szó, a Bizottság jogosan következtethet arra, hogy a jogsértés hatást gyakorolt a piacra, azon tényből, hogy a kartell tagjai intézkedéseket hoztak a megállapított árak alkalmazására, például közölték azokat az ügyfeleikkel, utasították az alkalmazottaikat, hogy azokat használják tárgyalási alapként, és felügyelték azoknak a versenytársaik és a saját értékesítési részlegük általi alkalmazását. A piacra gyakorolt hatás fennállására történő következtetéshez elegendő az, ha a megállapított árak alapul szolgálnak az egyedi ügyletek árainak meghatározásához, korlátozva ezzel az ügyfelek tárgyalási mozgásterét (az Elsőfokú Bíróság fenti 80. pontban hivatkozott Hercules Chemicals kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 340. és 341. pontja, T-305/94–T-307/94., T-313/94–T-316/94., T-318/94., T-325/94., T-328/94., T-329/94. és T-335/94. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság – úgynevezett „PVC II" – egyesített ügyekben 1999. április 20-án hozott ítéletének [EBHT 1999., II-931. o.] 743–745. pontja, valamint T-259/02–T-264/02. sz. és T-271/02. sz., Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2006. december 14-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-5169. o.] 285. pontja).

85 Amennyiben azonban a kartell megvalósítása megállapítást nyert, a Bizottság nem köteles módszeresen bizonyítani, hogy a megállapodások ténylegesen lehetővé tették az érintett vállalkozások számára, hogy magasabb ügyleti árat érjenek el, mint a kartell hiányában. E tekintetben el kell utasítani azon érvet, amely szerint a jogsértés súlyának értékelése végett csak az a tény vehető figyelembe, hogy az ügyleti árak eltérőek lettek volna az összefonódás hiányában (a Bíróság C-279/98. P. sz., Cascades kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-9693. o.] 53. és 62. pontja). Egyébként aránytalan lenne ilyen bizonyítást megkövetelni, amely jelentős forrásokat igényelne, mivel olyan gazdasági modelleken alapuló hipotetikus számításokat tenne szükségessé, amelyek pontosságát a bíróság nehezen tudja csak ellenőrizni, és amelyek a tévedhetetlensége egyáltalán nincs bizonyítva (Mischo főtanácsnok a Bíróság C-283/98. P. sz., Mo och Domsjö kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványának [2000. november 16-án hozott ítélet, EBHT 2000., I-9855. o., I-9858. o.] 109. pontja).

86 A jogsértés súlyának értékelésénél ugyanis meghatározó az a kérdés, hogy a kartell tagjai a szándékaik tényleges megvalósítása érdekében megtettek-e mindent, ami módjukban állt. Ami ezt követően a ténylegesen megvalósult piaci árakat illetően történt, azt egyéb, a kartell tagjainak ellenőrzésén kívül álló tényezők befolyásolhatták. A kartell tagjai nem hozhatják fel a saját javukra – a bírság csökkentésének alátámasztására – a szándékukat meghiúsító külső tényezőket (Mischo főtanácsnok a fenti 85. pontban hivatkozott Mo och Domsjö kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványának 102–107. pontja).

87 Következésképpen a Bizottság a kartell végrehajtásából jogosan következtethett arra, hogy a kartell hatást gyakorol a piacra – anélkül, hogy szükség volna e hatás jelentőségének pontos mérésére –, miután helytállóan megállapította, hogy a kartell több mint tizenegy évig fennállt, és az említett kartell tagjai az EGT piacának több mint 90%-át az ellenőrzésük alatt tartották.

88 A jelen esetben a Bizottságnak e megállapításból levont következtetései megalapozottságát illetően hangsúlyozni kell, hogy a felperes nem bizonyítja és nem is állítja azt, hogy nem került sor a kartell végrehajtására.

89 Az igaz, hogy a felperes arra hivatkozik, hogy a mechanikai szén- és grafittermékek területén a jogellenes magatartások végrehajtásában „másodlagos" szerepe volt, és harmadik személyeknek nem adott el szén- és grafittömböket. Az enyhítő körülmények Bizottság általi téves értékelésére vonatkozó kifogás keretében a felperes azt is előterjeszti, hogy bizonyos kartellmegállapodásokat ő maga nem hajtott ténylegesen végre. A felperes által a saját magatartására alapított érveket azonban nem lehet elfogadni. A vállalkozás állítólagos tényleges magatartása nem releváns a kartellnek a piacra gyakorolt hatása mérlegelésénél, kizárólag a jogsértésből származó hatások összességét kell figyelembe venni (a fenti 80. pontban hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítélet 152. pontja és a fenti 80. pontban hivatkozott Hercules Chemicals kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 342. pontja).

90 A felperes beadványaiból következik, hogy utóbbi lényegében arra a tényre való hivatkozásra szorítkozik, hogy a kartell korlátozott hatással volt bizonyos érintett termékekre, és azt csak részben hajották végre, amely állítás – még ha fel is tételezzük, hogy helytálló – nem alkalmas annak bizonyítására, hogy a Bizottság tévesen értékelte a jogsértés súlyát azáltal, hogy figyelembe vette, hogy a szóban forgó jogellenes magatartások az érintett termékek EGT piacára tényleges versenykorlátozó hatást gyakoroltak (az Elsőfokú Bíróság T-38/02. sz., Groupe Danone kontra Bizottság ügyben 2005. október 25-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-4407. o.] 148. pontja).

91 Hangsúlyozni kell továbbá, hogy a jelen jogsértés „különösen súlyosnak" való minősítése még annak feltételezése esetén sem lehet kevésbé helytálló, hogy a Bizottság nem bizonyította jogilag megfelelően a kartell tényleges hatását. A jogsértés súlyának említett három értékelési szempontja ugyanis nem azonos súllyal esik latba az átfogó értékelés során. A jogsértés jellege elsődleges szerepet játszik, többek között a jogsértések „különösen súlyosnak" minősítésénél. E tekintetben a különösen súlyos jogsértéseknek az iránymutatásban található leírásából kitűnik, hogy az egyebek mellett – mint a jelen esetben – az árak rögzítésére irányuló megállapodások, illetve összehangolt magatartások pusztán a jellegük alapján „különösen súlyosnak"

minősülhetnek anélkül, hogy e magatartások sajátos hatását vagy földrajzi kiterjedését meg kellene határozni. E következtetést alátámasztja az a tény, hogy míg a súlyos jogsértések leírása kifejezetten hivatkozik a piacra és a közös piac kiterjedt területeire gyakorolt hatásra, a különösen súlyos jogsértések leírása nem említ semmilyen követelményt a piacra gyakorolt tényleges hatásra, illetve adott földrajzi területre gyakorolt hatásra vonatkozóan (az Elsőfokú Bíróság T-49/02–T-51/02. sz., Brasserie nationale kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. július 27-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-3033. o.] 178. pontja és a fenti 90. pontban hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben 2005. október 25-én hozott ítélet 150. pontja).

92 Azon állítást illetően, hogy a Bizottság korábbi gyakorlatával ellentétes a határozat által követett megközelítés, emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint (a Bíróság C-167/04. P. sz., JCB Service kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 26-án hozott ítéletének [EBHT 2006., I-8935. o.] 201. és 205. pontja és a C-76/06. P. sz., Britannia Alloys & Chemicals kontra Bizottság ügyben 2007. június 7-én hozott ítéletének [EBHT 2007., I-4405. o.] 60. pontja) a Bizottság határozathozatali gyakorlata nem szolgál jogi háttérként a versenyügyekben kiszabott bírságok tekintetében, és más ügyekben hozott határozatoknak csupán jelzésértékük van a hátrányos megkülönböztetés esetleges fennállásának vonatkozásában, mivel meglehetősen valószínűtlen, hogy valamely ügy sajátos körülményei – mint például az érintett piacok, termékek és időszakok – megegyezzenek. Meg kell állapítani, hogy a felperes nem terjesztett elő bizonyítékot ezen hátrányos megkülönböztetésre vonatkozóan.

93 A felperes végül azt állítja, hogy még ha a kifogásolt magatartásokat „különösen súlyosnak” lehet is minősíteni, a Bizottságnak a bírság alapösszegét a „különösen súlyos” jogsértésekre alkalmazható bírságok legalacsonyabb szintjén kellett volna megállapítania, pontosan annak figyelembevétele érdekében, hogy az említett magatartások korlátozott hatást gyakoroltak az érintett piacokra.

94 Úgy tűnik, hogy a felperes ezzel az érveléssel az állítja, hogy még annak elfogadása esetén is, hogy a jogsértést helyesen minősítették „rendkívül súlyosnak”, a Bizottság megsértette az arányosság elvét azáltal, hogy a bírság alapösszegét 35 millió euróban állapította meg, amely alapösszeg nem haladhatná meg a 20 millió eurót, tekintettel a jogsértés korlátozott hatására, arra a tényre, hogy a felperes nem vett részt a szén- és grafittömbök és -lapok piacán elkövetett jogsértésben, a mechanikai termékek ágazatában elkövetett jogsértésben való részvétele másodlagos volt, és a kifogásolt magatartásoknak rendkívül korlátozott hatásuk volt az elektrotechnikai termékek piacaira.

95 Emlékeztetni kell azonban – amint az a fenti 89. pontban ismertetésre került –, hogy a vállalkozás állítólagos tényleges magatartása nem releváns a kartellnek a piacra gyakorolt hatása értékelésénél.

96 Egyebekben a határozat (120) és (124) preambulumbekezdéséből következik, hogy a Bizottság nem azt állapította meg, hogy a kartell jelentős hatást gyakorolt minden termékre és ügyfélre, sőt, elismerte azt, hogy ez a hatás korlátozottabb lehetett volna egyes különleges termékek esetében, amint azt az állításait a Bizottság megállapításaira alapozó felperes megjelöli. A felperes nem állítja elöljáróban, és nem is bizonyítja azt, hogy a Bizottság a kartell hatását tévesen, azt eltúlozva írta le.

97 Emlékeztetni kell arra is, hogy a felperes elektrotechnikai és mechanikai felhasználásra szánt szén- és grafittermékekre, valamint a szén- és grafittömbökre – amelyekből e termékeket gyártják – vonatkozó megállapodások és/vagy összehangolt magatartások összességében vett részt, amely kapcsolódó termékcsoport egésze összetett és egységes jogsértés tárgyát képezte. Márpedig csak a jogsértés egészéből eredő hatásokat kell figyelembe venni a piacra gyakorolt hatás értékelése céljából (lásd ebben az értelemben a fenti 80. pontban hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott

ítélet 152. pontját és a fenti 80. pontban hivatkozott Hercules Chemicals kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 342. pontját), és a felperes nem hivatkozik a kartell korlátozott hatására a félkész termékek, a mechanikai termékek, sőt még a „kis" ügyfeleknek szánt elektrotechnikai termékek esetében sem.

98 E körülmények között a bírság alapösszegének aránytalan jellegére alapított kifogást, tekintettel a kifogásolt jogsértő magatartások állítólagos korlátozott jellegére, el kell utasítani.

A bírság alapösszegének állítólagos túlzott jellegéről tekintettel arra, hogy a felperes a kartellben csekély mértékben vett részt

99 A felperes kifejti, hogy a Bizottságnak a jogsértés súlyának, és ezáltal a bírság alapösszegének meghatározása során figyelembe kell vennie az egyes kifogásolt vállalkozások részvételének viszonylagos súlyát. A felperes az Elsőfokú Bíróság T-59/99. sz., Ventouris kontra Bizottság ügyben 2003. december 11-én hozott ítéletének (EBHT 2003., II-5257. o.) 200. és 219. pontjára hivatkozva kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság lényegesen csökkentse a bírság összegét, annak figyelembevétele érdekében, hogy a szén- és grafittömbök piacán végrehajtott magatartásokban nem vett részt, és a mechanikai szén- és grafittermékek ágazatában végrehajtott magatartásokban csekély szerepet játszott. A Bizottság – azáltal, hogy a felperessel szemben 35 millió euró alapösszeget szabott ki, amely megegyezik a Morgannal szemben megállapított alapösszeggel, a Schunk és az SGL esetében pedig csak 21 millió euró alapösszeget, jóllehet ez utóbbi három vállalkozás a határozatban érintett valamennyi magatartásban részt vett – megsértette az egyenlő bánásmód elvét.

100 Amint azt a Bizottság helyesen hangsúlyozza, a felperes az érvelésében összetéveszti a jogsértés súlyának értékelését, amely a bírság alapösszegének meghatározására

szolgál, az egyes érintett vállalkozások jogsértésben való relatív súlyának értékelésével, amely utóbbi kérdést a súlyosító és enyhítő körülmények esetleges alkalmazása keretében kell megvizsgálni.

101 Amint az már kifejtésre került, a Bizottság a jogsértés súlyának értékelése keretében és az iránymutatással összhangban figyelembe vette e jogsértés jellegét, annak a szóban forgó piacra gyakorolt tényleges hatását és e piac földrajzi kiterjedését.

102 Ha a Bizottság a jogsértés súlyát az iránymutatás 1. A. pontjának első és második bekezdésével összhangban a jogsértés hatása alapján értékeli, akkor azokat a hatásokat kell figyelembe vennie, amelyek azon jogsértés egészéből következnek, amelyben valamennyi vállalkozás részt vett (a fenti 80. pontban hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítélet 152. pontja) ezért az egyes vállalkozások egyéni magatartásának vagy saját adatainak figyelembevétele nem bír jelentőséggel ebben a vonatkozásban.

103 Úgyszintén nincs jelentősége a fenti 99. pontban szereplő Ventouris kontra Bizottság ügyben hozott ítéletre (200. és 219. pont) való hivatkozásnak, mivel az nem egységes jogsértésre vonatkozik, mint a jelen ügy, hanem két különböző jogsértés Bizottság általi szankcionálására. Az Elsőfokú Bíróság ebben az a ítéletben megállapítja, hogy a Bizottság azonos módon szankcionálta azokat a vállalkozásokat, amelyek mindkét jogsértésben részt vettek, és azokat, amelyek csak az egyikben vettek részt, megsértve ezáltal az arányosság elvét. A felperes esetében – aki a jogsértés egyikében nem vett részt, de olyan szankcióval sújtották, mintha mindkét jogsértésben részt vett volna – az Elsőfokú Bíróság csökkentette a bírság összegét.

104 A felperes a jelen esetben nem vitatja az egységes jogsértés fennállását és az abban való részvételét. A felperes mindössze azt állítja, hogy részvételének relatív súlya kevésbé jelentős, mint a többi érintett vállalkozásé, így a Morgané, a Schunké és az SGL-é. A felperesnek ezen állítás alátámasztására kifejtett érvelése tehát az enyhítő körülmények Bizottság általi téves értékelésére alapított kifogások keretében kerül megvizsgálásra.

A felperes forgalmára tekintettel a bírság alapösszegének állítólagos eltúlzott jellegéről

105 Tekintettel az érintett vállalkozások közötti nagy méretbeli különbségekre, mindegyikük sajátos súlyának, és így jogsértő magatartásuk versenyre gyakorolt tényleges hatásának figyelembevétele érdekében a Bizottság a határozatban az iránymutatás 1. A. pontja negyedik és hatodik bekezdésének megfelelően eltérően kezelte a jogsértésben részt vevő vállalkozásokat. A Bizottság ennek érdekében az érintett vállalkozásokat három kategóriába sorolta az EGT-ben az egyes vállalkozások által az érintett termékekkel megvalósított forgalom alapján, amelybe minden egyes vállalkozás esetében belefoglalta a saját felhasználásra szánt termelés értékét. Az eredményként kapott szám a piaci részesedés, amely kifejezi az egyes vállalkozások viszonylagos jelentőségét a jogsértésben, és a vállalkozások tényleges gazdasági képességét arra, hogy a versenynek jelentős kárt okozzanak (a határozat (289)–(291) preambulumbekezdése).

106 Az összehasonlítás a forgalomra vonatkozó, a kérdéses termékeknek tulajdonítható (millió euróban kifejezett) adatokon alapult, amelyek a jogsértés utolsó évére, azaz 1998-ra vonatkoztak, amint az a határozat (37) preambulumbekezdésében szereplő „Az eljárás tárgyát képező termékcsoport forgalmára (beleértve a saját felhasználásra szánt

termelésnek megfelelő értéket) vonatkozó és az eljárás tárgyát képező termékcsoportnak az EGT piaci részesedésére vonatkozó becsült értékek 1998-ban" című 1. táblázatából is következik.

Szállítók	Forgalom (a saját felhasználásra szánt termelés értékét is beleértve)	Piaci részesedés az EGT-ben (%-ban)
Conradty	9	3
Hoffmann	17	6
[LCL]	84	29
Morgan	68	23
Schunk	52	18
SGL	41	14
Egyéb	20	7
Összesen	291	100

107 Ebből következően a felperest és a Morgant – amely a két legnagyobb piaci szereplőnek tekinthető 20% feletti piaci részesedéssel – az első kategóriába sorolták. A Schunkot és az SGL-t, amely 10% és 20% közötti piaci részesedésével közepes piaci szereplőnek tekinthető, a második kategóriába sorolták. A Hoffmannt és a Conradtyt, amely 10% alatti piaci részesedése miatt kis piaci szereplőnek tekinthető, a harmadik kategóriába sorolták (a határozat (37) és (297) preambulumbekezdése).

108 A Bizottság a fenti megfontolások alapján a jogsértés tárgyi súlya alapján meghatározott alapösszegként a felperes és a Morgan esetében 35 millió eurót, a Schunk és az SGL esetében 21 millió eurót, a Hoffmann és a Conradty esetében 6 millió eurót állapított meg (a határozat (298) preambulumbekezdése).

109 A kifogásának keretében a felperes azt állítja, hogy a Bizottság a szóban forgó termékek EGT-beli értékesítéséből származó forgalmat volt köteles figyelembe venni, és a Bizottság által megállapított 35 millió euró alapösszeg aránytalan az egyes piacokon megvalósított forgalomhoz képest (az említett összeg a határozatban említett 84 millió eurós forgalom 41,7%-át, az elektrotechnikai szén- és grafittermékek forgalmának 46,3%-át és a mechanikai szén- és grafittermékek forgalmának 421%-át jelenti), amely következtetés a Bizottság korábbi határozathozatali gyakorlatából és az ítélkezési gyakorlatból adódik. Az ítélkezési gyakorlat elírja, hogy a bírság összege „ésszerű arányban" álljon a releváns piacon megvalósított üzleti forgalommal.

110 Először is emlékeztetni kell, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint (a fenti 92. pontban hivatkozott JCB Service kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 201. és 205. pontja és a fenti 92. pontban hivatkozott Britannia Alloys & Chemicals kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 60. pontja) a Bizottság határozathozatali gyakorlata nem szolgál jogi háttérként a versenyügyekben kiszabott bírságok tekintetében, és más ügyekben hozott határozatoknak csupán jelzésértékük van a hátrányos megkülönböztetés esetleges fennállásának vonatkozásában, mivel meglehetősen valószínűtlen, hogy valamely ügy sajátos körülményei – mint például a piacok, valamint az érintett vállalkozások és időszakok – megegyezzenek.

111 Meg kell tehát állapítani, hogy a felperes nem terjeszt elő ezen hátrányos megkülönböztetésre vonatkozó bizonyítékot. A felperes általánosságban előterjeszti, hogy a Bizottság korábbi határozathozatali gyakorlatának vizsgálatából kiderül, hogy a világszinten vagy az EGT teljes területén végrehajtott „különösen súlyos" jogsértésekre vonatkozó ügyekben általában elfogadott legmagasabb alapösszeg az érintett vállalkozások által a releváns piacokon megvalósított forgalomnak általában 10 és 20%-a közötti összegét jelenti. A felperes hangsúlyozza, hogy a speciális grafittermékek ügyben a Bizottság 7,5 millió euró bírságot szabott ki vele szemben, amely az érintett termékek értékesítésével megvalósított világszintű forgalmának hozzávetőleg 14,5%-át jelentette.

112 Ezt az állítást vitatja a Bizottság, amely olyan határozatokat hoz fel példaként, amelyekben az érintett vállalkozások által az érintett piacon megvalósított forgalom 20%-át meghaladta az alapösszeg. A Bizottság így hivatkozik az Asea Brown Boveri Ltd esetre, amelynek az [EK 81.] cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (IV/35.691/E-4 – „előszigetelt csövek”-ügy) 1999. október 21-én hozott 1999/60/EK határozat (HL 1999. L 24., 1. o.) keretében 50 millió euró alapösszeg képezte a tárgyát, amely a szóban forgó termékekkel megvalósított forgalom 23%-át jelentette. A Bizottság úgyszintén hivatkozik az EK 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikkének alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/E-1/37.027 – „cink-foszfát”-ügy) 2001. december 11-én hozott 2003/437/EK bizottsági határozatra (HL 2003. L 153., 1. o.), amelyben a 3 millió euró alapösszeg az érintett piacon a kartell négy fő tagja által külön-külön megvalósított forgalom közel 100%-át jelentette.

113 Ezenkívül emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság mérlegelési mozgástérrel rendelkezik a bírságok megállapítása során annak érdekében, hogy a vállalkozások magatartását a versenyszabályok tiszteletben tartásának irányába irányítsa (az Elsőfokú Bíróság T-229/94. sz., Deutsche Bahn kontra Bizottság ügyben 1997. október 21-én hozott ítéletének [EBHT 1997., II-1689. o.] 127. pontja). Az a tény, hogy a Bizottság a múltban bizonyos szintű bírságokat szabott ki, nem jelenti azt, hogy nem növelheti ezt a mértéket, amennyiben ez szükséges a közösségi versenypolitika alkalmazásának (a Bíróság 100/80–103/80. sz., Musique diffusion française és társai kontra Bizottság ügyben 1983. június 7-én hozott ítéletének [EBHT 1983., 1825. o.] 109. pontja) és a bírságok elrettentő hatásának biztosítása érdekében (az Elsőfokú Bíróság T-327/94. sz., SCA Holding kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1373. o.] 179. pontja).

114 Másodszor hangsúlyozni kell, hogy a felperes állításával ellentétben a Bizottság a bírságok összegének a kérdéses jogsértés súlya és időtartama függvényében történő meghatározásakor nem köteles az érintett vállalkozások forgalmán – és közelebbről azok teljes forgalmán – alapuló összegek alapján kiszámolni a bírság összegét (ebben az értelemben lásd a fenti 68. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 255. pontját).

115 A jogsértések súlyát számos tényező alapján kell meghatározni – mint például az ügy sajátos körülményei, az ügy háttere, a bírságok elrettentő hatása –, azonban nincs olyan felsorolás, amely kimerítő vagy kötelező módon tartalmazná a kötelezően mérlegelendő tényezőket (lásd a fenti 68. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 241. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

116 A 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésében előírt teljes forgalomra vonatkozó felső korlát tiszteletben tartásával (lásd a fenti 113. pontban hivatkozott Musique diffusion française és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 119. pontját) a Bizottság figyelembe veheti az érintett vállalkozás forgalmát azért, hogy a bírság összegének megállapításakor értékelje a jogsértés súlyát, de a többi tényezőhöz képest nem tulajdoníthat aránytalan jelentőséget a forgalomnak (lásd a fenti 68. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 257. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

117 A jelen ügyben a Bizottság az iránymutatásban meghatározott számítási módszert alkalmazta, amely a jogsértés súlyának értékelése során nagyszámú elem figyelembevételét írja elő a bírság összegének meghatározásához, amelyek között szerepel különösen a jogsértés jellege, annak tényleges hatása, az érintett földrajzi piac mérete és a bírság szükséges elrettentő hatása. Jóllehet az iránymutatás nem írja elő, hogy a bírság összegét a teljes forgalom vagy a releváns forgalom alapján számítsák ki, nem zárja ki, hogy a Bizottság a bírság összegének meghatározásakor a forgalomra vonatkozó mutatószámokat a közösségi jog általános elveinek betartása érdekében figyelembe vegye, amennyiben a körülmények ezt megkívánják (a fenti 68. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 258. és 260. pontja).

118 Ebből következően azt ugyan nem lehet tagadni, amint a felperes hangsúlyozza, hogy a szóban forgó termékek forgalma megfelelő alapot képezhet annak értékeléséhez – amint azt a Bizottság is megtette a határozatban –, hogy az EGT-n belül az érintett termék piacán milyen károsodás érte a versenyt, és hogy a kartell résztvevőinek milyen

relatív fontossága volt a szóban forgó termékek vonatkozásában, mindenesetre ez az elem távolról sem az egyetlen szempont, amelynek alapján a Bizottságnak a jogsértés súlyát értékelnie kell.

119 Ebből következően a felperes állításával ellentétben túlzott jelentőséget adna a szóban forgó termékekkel megvalósított forgalomnak, ha a Bizottság által megállapított bírság alapösszege arányosságának értékelése kizárólag ezen összegnek az említett forgalomhoz való viszonyára korlátozódna. A jogsértés jellege, annak tényleges hatása, az érintett piac földrajzi kiterjedése és a bírság szükséges elrettentő hatása a jelen esetben a Bizottság által figyelembe vett olyan tényezők, amelyekkel a fent említett összeg indokolható. Ebben a vonatkozásban a Bizottság jogosan minősítette „különösen súlyosnak" a jogsértést, mivel a felperes horizontális kartellben vett részt, amelynek célja lényegében az eladási árak, illetve egyéb az ügyfelekre vonatkozó üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett rögzítése, a piacok az ügyfelek elosztása révén történő felosztása, és azon versenytársakkal szembeni összehangolt fellépések útján, amelyek nem voltak tagjai a kartellnek, és amely tényleges hatást gyakorolt az EGT-ben a szóban forgó termékek piacán.

120 Harmadszor a felperes azon állítása, hogy az alapösszeg „minden egyes érintett piacon" aránytalan jellegű, elvonatkoztat attól, hogy a jogsértést egységesnek minősítették, amit a felperes kifejezetten elismert a beadványaiban. Ekként az alapösszeg és egyrészt az elekrotechnikai, másrészt a mechnanikai szén- és grafittermékekkel megvalósított forgalom között a felperes által megteremtett összefüggésnek nincs jelentősége, és kizárólag az említett összeg és a releváns piacon megvalósított forgalom – amelyet a határozat 84 millió euróra becsült – közötti kapcsolatot lehet figyelembe venni.

121 Márpedig önmagában nem döntő jelentőségű az a tény, hogy az alapösszeg majdnem megegyezik az említett forgalom felével. Ez a 35 millió euró összeg ugyanis csak

közbenső összeg, amelyet az iránymutatásban meghatározott módszer alapján kiigazítanak a jogsértés időtartama és a megállapított súlyosító és enyhítő körülmények függvényében (az Elsőfokú Bíróság T-220/00. sz., Cheil Jedang kontra Bizottság ügyben 2003. július 9-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-2473. o.] 95. pontja).

122 Ami különösen a „különösen súlyosnak" minősítendő jogsértéseket illeti, az iránymutatás mindössze azt jelöli meg, hogy a valószínű bírságösszegek „20 millió [euró] fölött" vannak. Az iránymutatásban említett, az ilyen jogsértésekre kötelezően alkalmazandó egyedüli felső határ a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében megállapított teljes forgalom 10%-ának megfelelő általános határ (lásd az iránymutatás preambulumát és 5. pontjának a) alpontját) – amelynek megsértését nem állították a jelen ügyben –, valamint a jogsértés időtartama címén megállapítható pótösszegre vonatkozó felső határok (lásd az iránymutatás 1. B. pontja első bekezdésének második és harmadik francia bekezdését). Az iránymutatásban semmi sem tiltja, hogy a „különösen súlyos" jogsértés esetén a jelen esetben a Bizottság által alkalmazottal megegyező abszolút értékben emeljék a szintet.

123 Az ítélkezési gyakorlat szerint a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése nem zárja ki, hogy a Bizottság a számításhoz a 10%-os általános korlátot meghaladó közbenső összeget alkalmazzon. Azt sem zárja ki, hogy a jogsértés súlyát és időtartamát figyelembe vevő közbenső számítási műveleteket az említett korlátnál nagyobb összegen alkalmazza (a fenti 68. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 278. pontja).

124 Végül a felperes nem hivatkozhat megalapozottan a fenti 113. pontban hivatkozott Musique diffusion française és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítéletre és az Elsőfokú Bíróság T-77/92. sz., Parker Pen kontra Bizottság ügyben 1994. július 14-én hozott ítéletére (EBHT 1994., II-549. o.), mivel ezek a határozatok a bírság végösszegének megállapítására, és nem a bírság alapösszegének a jogsértés súlya alapján való megállapítására vonatkoznak, és mivel a Bizottság a jelen esetben az említett összeget nem a felperes teljes forgalma alapján számította ki (lásd ebben

az értelemben a fenti 121. pontban hivatkozott Cheil Jedang kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 98. és 99. pontját és az Elsőfokú Bíróság T-31/99. sz., ABB Asea Brown Boveri kontra Bizottság ügyben 2002. március 20-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-1881. o.] 156. pontját).

125 A fenti megállapításokból következik, hogy a felperes forgalmára tekintettel a bírság alapösszegének állítólagos eltúlzott jellegére alapított kifogást el kell utasítani.

A bírság elrettentő hatásának figyelembevételéről

126 Először is a felperes először a válaszban rója fel a Bizottságnak, hogy a bírság szükséges elrettentő hatásának figyelembevétele vonatkozásában az megsértette az EK 253. cikket.

127 Az ítélkezési gyakorlatból következik, hogy az indokolás hiányára vagy elégtelenségére alapított jogalap olyan eljárásgátló jogalapnak minősül, amelyet a közösségi bíróságnak hivatalból vizsgálnia kell (a Bíróság C-367/95. P. sz., Bizottság kontra Sytraval és Brink's France ügyben 1998. április 2-án hozott ítéletének [EBHT 1998., I-1719. o.] 67. pontja), és amelyre a felek ebből következően az eljárás bármely szakaszában hivatkozhatnak (a Bíróság C-166/95. P. sz., Bizottság kontra Daffix ügyben 1997. február 20-án hozott ítéletének [EBHT 1997., I-983. o.] 25. pontja, és az Elsőfokú Bíróság T-45/98. és T-47/98. sz., Krupp Thyssen Stainless és Acciai speciali Terni kontra Bizottság egyesített ügyekben 2001. december 13-án hozott ítéletének [EBHT 2001., II-3757. o.] 125. pontja).

128 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely egyedi határozat indokolásának világos és félre nem érthető módon meg kell jelenítenie a jogi aktust kibocsátó intézmény érvelését oly módon, hogy az érdekelteknek lehetővé tegye a meghozott intézkedés

indokainak megismerését, illetve az illetékes bíróságoknak az ellenőrzés gyakorlását. Az indokolási kötelezettséget az ügy körülményei alapján kell megítélni. Nem követelmény, hogy az indokolás megjelölje az összes vonatkozó ténybeli és jogi elemet, mivel azt a kérdést, hogy valamely jogi aktus indokolása megfelel-e az EK 253. cikk követelményeinek, nemcsak a szóban forgó jogi aktus szövegére, hanem megalkotásának hátterére is tekintettel kell értékelni (lásd a fenti 127. pontban hivatkozott Bizottság kontra Sytraval és Brink's France ügyben hozott ítélet 63. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

129 A versenyjog megsértéséért kiszabott bírságok meghatározását illetően a Bizottság teljesíti az indokolási kötelezettségét, ha a határozatában megjelöli a mérlegelendő tényezőket, amelyek lehetővé teszik az elkövetett jogsértés súlyának és időtartamának értékelését, anélkül hogy köteles lenne azokat részletesebben kifejteni, illetve a bírság számítási módjával kapcsolatos számszerű adatokat feltüntetni (lásd ebben az értelemben a fenti 85. pontban hivatkozott Cascades kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 38–47. pontját; az Elsőfokú Bíróság T-191/98., T-212/98–T-214/98. sz., Atlantic Container Line és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2003. szeptember 30-án hozott ítéletének [EBHT 2003., II-3275. o.] 1532. pontját). A bírságok összegének kiszámítási módszerére vonatkozóan számszerű adatok megjelölése – legyenek azok bármilyen hasznosak is – nem nélkülözhetetlen az indokolási kötelezettség teljesítéséhez (a Bíróság C-182/99. P. sz., Salzgitter kontra Bizottság ügyben 2003. október 2-án hozott ítéletének [EBHT 2003., I-10761. o.] 75. pontja).

130 Az alapösszegek abszolút mértékének indokolását illetően emlékeztetni kell arra, hogy a bírságok a Bizottság versenypolitikájának eszközei, és a Bizottságnak a bírságok összege megállapítása terén mérlegelési mozgástérrel kell rendelkeznie annak érdekében, hogy a vállalkozások magatartását a versenyszabályok tiszteletben tartásának irányába terelje (az Elsőfokú Bíróság T-150/89. sz., Martinelli kontra Bizottság ügyben 1995. április 6-án hozott ítéletének [EBHT 1995., II-1165. o.] 59. pontja). Ezenkívül el kell kerülni, hogy a bírságok a gazdasági szereplők számára könnyen előre láthatók legyenek. Ennélfogva nem várható el, hogy a Bizottság ebben a tekintetben a jogsértés súlyával és időtartamával kapcsolatos indokoláson kívül más indokolást adjon.

131 A jelen esetben az az állítás, hogy a határozat indokolásában nem szerepel az, hogy az alapösszeg meghatározása során figyelembe vették az elrettentő hatást és ezen elem egyéniesítésének hiányát, először is hangsúlyozni kell, hogy mivel a bírság egyik célja az elrettentés, ennek biztosítása olyan általános követelmény, amelyet a Bizottságnak a bírságszámítás során mindvégig szem előtt kell tartania, és nem feltétlenül követeli meg azt, hogy ennek a számításnak legyen egy olyan sajátos szakasza, amely e cél megvalósítása érdekében az összes releváns körülmény átfogó értékelésére szolgál (az Elsőfokú Bíróság T-15/02. sz., BASF kontra Bizottság ügyben 2006. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-497. o.] 226. pontja).

132 Az elrettentés céljának figyelembevétele céljából a Bizottság nem határozta meg az iránymutatásban azt a módszert vagy azokat az egyéniesített szempontokat, amelyek kifejezett felsorolása kötelező erővel bírhat. Az iránymutatás 1. A. pontjának negyedik francia bekezdése a jogsértés súlyára vonatkozó adatok értékelésének összefüggésében mindössze azt említi meg, hogy a bírságot olyan nagyságrendű összegben kell megállapítani, amely kellően elrettentő erővel bír.

133 Másodszor hangsúlyozni kell, hogy a felperes állításaival ellentétben a Bizottság a bírságok megállapítása általános megközelítésének kifejtése keretében kifejezetten hangsúlyozta a bírságok elrettentő szinten való megállapításának szükségességét, azt, hogy a kartellben részt vevő vállalkozásokat a bírságok megállapítása esetében a piaci részesedésük függvényében eltérően kezeli, és az LCL bírságának alapösszegét 35 millió euróban határozta meg (a határozat (271) és (289) preambulumbekezdése).

134 A határozatból egyértelműen következik, hogy a bírság alapösszegének a jogsértés súlya függvényében történő rögzítése érdekében a Bizottság a jogsértést egyrészt önmagában, objektív tényezők figyelembevételével, vagyis a jogsértés sajátos jellegéhez, piacra gyakorolt közvetlen hatásához és a földrajzi piac kiterjedéséhez képest minősítette, másrészt szubjektív elemeket, vagyis a kartell egyes tagjaihoz fűződő sajátos körülményeket, mint például a vállalkozások méretét, és ebből következően a jogsértő magatartásuknak a versenyre gyakorolt tényleges hatását is figyelembe vette. Elemzésének különösen e második részében valósította meg a bírság kellően elrettentő

szintjének biztosítására irányuló célkitűzést, tekintettel az egyes vállalkozások viszonylagos jelentőségére a jogsértésben, és a vállalkozások arra vonatkozó tényleges gazdasági képességére, hogy a versenynek jelentős kárt okozzanak. A jogsértés súlyára vonatkozó értékelése végén a Bizottság közvetlenül határozta meg az alapösszeget a fent hivatkozott elemek összességének figyelembevételével.

135 Úgy tűnik tehát, hogy a Bizottság a határozatban megjelölte – a fenti 129. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlattal összhangban – azon mérlegelési elemeket, amelyek lehetővé tették számára az elkövetett jogsértés súlyának értékelését, ennélfogva számára nem róható fel az EK 253. cikk megsértése.

136 Másodszor a felperes előterjeszti, hogy a Bizottság megsértette a *no bis in idem* elvét azzal, hogy az elrettentő hatás címén növelte az alapösszeget. A felperes szerint a Bizottság a határozatban és az ellenkérelemben – tévesen – a bírság összegének két egymást követő növelését ugyanarra az indokra alapozta, azaz arra, hogy ismerték a kifogásolt magatartások jogellenes jellegét, és tudomásuk volt arról. A felperes azt állítja, hogy a Bizottság ezáltal kétszer marasztal el ugyanazon az alapon, és így megsérti a fent említett elvet.

137 Fel kell idézni, hogy az eljárási szabályzat 44.cikke 1. §-a c) pontjának és 48. cikke 2. §-ának együttes rendelkezéseiből következik, hogy a keresetlevélnek tartalmaznia kell többek között a felhozott jogalapok rövid ismertetését, valamint hogy az eljárás további részében semmilyen új jogalapot nem lehet felhozni, kivéve ha az olyan jogi vagy ténybeli helyzetből származik, amely az eljárás során merült fel. Azon jogalapot vagy érvet azonban, amely valamely korábban közvetlenül vagy közvetve a keresetlevélben kifejtett jogalap kiegészítését jelenti, és amely ahhoz szorosan kapcsolódik, elfogadhatónak kell tekinteni (az Elsőfokú Bíróság T-37/89. sz., Hanning kontra Parlament ügyben 1990. szeptember 20-án hozott ítéletének [EBHT 1990., II-463. o.] 38. pontja és T-118/96. sz., Thai Bicycle kontra Tanács ügyben 1998. július 17-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-2991. o.] 142. pontja).

138 Nem vitatott, hogy a *non bis in idem* elv megsértésére alapított kifogást a felperes először a Bizottságnak az állítólagos új védekezésül felhozott jogalapjára adott válaszban hozta fel, amely jogalap szerint a Bizottság jogosult a bírság olyan összegének meghatározására, amely megfelelően biztosítja az elrettentő hatást, különösen ha a versenyjog klasszikus megsértéséről van szó.

139 Ezt a Bizottság által a válaszbeadványban megfogalmazott egyszerű észrevétel tekinthető az eljárás során felmerült jogi vagy ténybeli helyzetnek, mivel a határozatban a Bizottság egyértelműen megjelölte, hogy ügyelni kell annak szükségességére, hogy a bírságot olyan nagyságrendű összegben állapítsák meg, amely biztosan kellően elrettentő erővel bír. Ezenkívül az elrettentő hatás alkalmazásában a *non bis in idem* elv megsértésére vonatkozó sajátos állítás nem minősül valamely korábban közvetlenül vagy közvetve a keresetlevélben kifejtett kifogás kiegészítésének.

140 E körülmények között a *non bis in idem* elv megsértésére alapított jogalapot mint megalapozatlant el kell utasítani.

141 Harmadszor, a felperes előterjeszti, hogy az elrettenttő hatás igénybevétele mindenesetre szükségtelen, és ennélfogva megalapozatlan volt. A felperes azt állítja, hogy alapvetően és ténylegesen megváltoztatta a kereskedelmi politikáját az eljárás egyesült államokbeli 1999-es megindítása óta, és jóval a Bizottság beavatkozása előtt, ami azt bizonyítja, hogy már elrettentették a verseny szabályainak bármely újabb megsértésétől. Ennélfogva a felperes szerint meg kell semmisíteni a kiszabott bírság elrettentő hatás címén való növelését, és lényegesen csökkenteni kell a bírság alapösszegét.

142 Meg kell állapítani, hogy a fenti 139. pontban említettekkel megegyező okok miatt az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata 48. cikkének 2. §-a alapján a fent említett kifogást szintén el kell utasítani mint megalapozatlant.

143 Az ítélkezési gyakorlatból mindenesetre kitűnik, hogy természetesen fontos, hogy egy vállalkozás megtegye az annak megakadályozásához szükséges intézekedéseket, hogy az alkalmazottai a jövőben a közösségi versenyjogot újból megsértsék, azonban az ilyen intézkedések meghozatala egyáltalán nem változtat a megállapított jogsértés ténylegességén. A Bizottság tehát nem köteles enyhítő körülményként elfogadni e tényezőt, különösen akkor, ha a jelen esethez hasonlóan a szóban forgó jogsértés az EK 81. cikk nyilvánvaló megsértésének minősül (a fenti 68. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 373. pontja). A felperes ugyan erre a körülményre nem kifejezetten enyhítő körülmény címén, hanem a bírság elrettentő hatása figyelembevételének keretében hivatkozik, a jelen esetben ugyanaz a megoldás alkalmazandó.

144 Ebben a tekintetben hangsúlyozni kell, hogy lehetetlen meghatározni a vállalkozások által a versenyjogi jogsértések megismétlődésének meggátlása érdekében hozott belső intézkedések hatékonysági szintjét. A jelen esetben, amint azt a Bizottság helyesen hangsúlyozza, a felperes kereskedelmi politikájának alapvető és tényleges megváltoztatása, amely 1999 áprilisában, az Egyesült Államokban az eljárás megindításának bejelentése után történt, és amely a versenyszabályok betartására irányuló program végrehajtásának formáját öltötte, nem eredményezte azt, hogy a felperes bejelentse a határozatban meghatározott kartellt, mivel a felperes csak akkor fogadta el az együttműködést, amikor a Bizottság vizsgálatáról tájékoztatták.

145 Ebből következően nem fogadható el az elrettentő hatás téves értékelésére alapított kifogás, és az azzal összefüggő, a bírság alapösszegének csökkentésére irányuló kérelem.

A bizalomvédelem elvének megsértéséről

146 Emlékeztetni kell arra, hogy a bizalomvédelemre való hivatkozás joga minden jogalanyt megillet, akiben a közösségi adminisztráció megalapozott elvárásokat keltett (a Bíróság 265/85. sz., Van den Bergh en Jurgens et Van Dijk Food Products kontra Bizottság ügyben 1987. március 11-én hozott ítéletének [EBHT 1987., 1155. o.] 44. pontja és a C-152/88. sz., Sofrimport kontra Bizottság ügyben 1990. június 26-án hozott ítélet [EBHT 1990., I-2477. o.] 26. pontja), úgy került pontosabban meghatározásra, hogy senki nem hivatkozhat ezen elv megsértésére a hatáskörrel rendelkező és megbízható forrásból származó pontos, feltételhez nem kötött és egybehangzó – részére a közigazgatás által nyújtott – biztosíték hiányában (az Elsőfokú Bíróság T-236/01., T-239/01., T-244/01–T-246/01., T-251/01. és T-252/01. sz., Tokai Carbon és társai kontra Bizottság ügyben 2004. április 29-én hozott ítéletének [EBHT 2004., II-1181. o., a továbbiakban: Tokai I-ügyben hozott ítélet] 152. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

147 A jelen esetben a felperes megelégszik azzal az állítással, hogy a Bizottság hatáskörrel rendelkező szolgálatai „információkkal" látták el, amelyek alapján jogosan „várhatta el", hogy a jogsértés megállapításához való hozzájárulása miatt az alapösszeg nem lépi túl a 20 millió eurót. Elég azt megállapítani, hogy a közigazgatáshoz való viszonyáról maga a felperes által adott leírás nem felel meg a Bizottság szolgálatai általi pontos biztosíték nyújtásának. A hivatkozás arra a telefonbeszélgetésre, amelynek során a Bizottság egy meghatalmazottja a felperessel közölte, hogy a bírság feltétlenül több lesz 15 millió eurónál „abban az esetben, ha a Bizottság 20 millió eurós alapösszeget alkalmaz", a jelen esetben nem bír jelentőséggel a pontos biztosíték bizonyítását illetően, mivel mindössze a Bizottság általi feltételezésről van szó.

148 Ebből következően a bizalomvédelem elvének megsértésére alapított kifogást el kell utasítani.

149 Az előző megfontolások összességéből következik, hogy el kell utasítani a jogsértés súlyának téves értékelésére és a bírság alapösszegének aránytalan jellegére vonatkozó kifogásokat.

A jogsértés időtartamáról

150 A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésével összhangban a jogsértés időtartamát is figyelembe kell venni a versenyjog szabályait megsértő vállalkozásokkal szemben kiszabandó bírság összegének megállapításakor.

151 A jogsértés időtartamával kapcsolatos tényezőt illetően az iránymutatás különbséget tesz a rövid időtartamú jogsértések (általában egy évnél rövidebb) – amelyek esetében a súly alapján meghatározott kiindulási összeg nem növekszik –, a közepes időtartamú jogsértések (általában egy–öt év) – amelyek esetében az összeg legfeljebb 50%-kal növekszik –, valamint a hosszú időtartamú jogsértések (általában öt évnél hosszabb) között, amely utóbbiak esetében az összeg évi 10%-kal növelhető (1. B. pont, első bekezdés, 1–3. albekezdés).

152 A határozat (300) preambulumbekezdésében a Bizottság megjelölte, hogy valamennyi vállalkozás hosszú időtartamú jogsértést követett el, és hogy ebből következően a bírságok alapösszegeit a jogsértések teljes évei esetében 10%-kal, valamennyi további hat hónaptól egy évig tartó időszak esetében 5%-kal növelni kell, ami a felperes esetében a bírság alapösszegének 105%-os növelését eredményezte, tekintettel arra, hogy a jogsértésben tíz évig és nyolc hónapig vett részt.

153 Először is hangsúlyozni kell, hogy a felperes kifejezetten nem vitatja a jogsértés Bizottság által megállapított időtartamát. A felperes a keresetlevél 140. pontjában azonban megjelöli, hogy a Bizottság a bírság alapösszegét 105%-kal növelte meg egy tízéves és nyolc hónapos jogsértés esetében „annak ellenére, hogy [a felperes] a többi résztvevőnél legalább hat hónappal korábban befejezte a jogsértést". Ez utóbbi állítás megismétlésre kerül az enyhítő körülményekről és azon tény figyelembevételéről szóló vitában, hogy a felperes a jogsértést még a Bizottság beavatkozása előtt, „legkésőbb 1999 júniusában befejezte" (a keresetlevél 165. pontja). Úgy tűnik tehát, hogy nincs véleménykülönbség a felperes és a Bizottság között a jogsértés időszakának időtartama tárgyában, amely 1988. októberben kezdődött és 1999. júniusban fejeződött be a határozat (299) preambulumbekezdése szerint.

154 Másodszor hangsúlyozni kell, hogy a felperes azt állítja, hogy Bizottság a bírság alapösszegének 105%-kal való növelésével megsértette a jogbiztonság és az arányosság elvét, és ezen állítás alátámasztására kizárólag a Bizottság e tárgybeli határozathozatali gyakorlatára hivatkozik, amely szerint a legmagasabb növelés 100%, még a 20 évet meghaladó időtartamú jogsértések esetén is.

155 Elegendő azonban megállapítani, hogy maga a felperes hozta fel példaként a Bizottságnak azt a határozatát, amely egy tizenkét éves és tíz hónapos jogsértés miatt 125%-os növelést tartalmaz, azaz az [EK 81.] cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (C.37.519 – „metionin"-ügy) 2002. július 2-án hozott 2003/674/EK bizottsági határozatot (HL 2003. L 255., 1. o.). Ezt a határozatot keresettel támadták meg az Elsőfokú Bíróság előtt (a T-279/02. sz., Degussa kontra Bizottság ügyben 2006. április 5-én hozott ítélet [EBHT 2006., II-897. o.]), amely helybenhagyta a jogsértésnek a Bizottság által elfogadott időtartamát, azonban nem kellett határoznia az e címen alkalmazott növelésről.

156 Ezenkívül a Bizottság az ellenkérelmében további példákat hozott olyan határozatokra, amelyekben 100%-nál nagyobb növelést alkalmazott, és amelyeket a felperes a válaszban nem vitatott.

157 Egyebekben az állandó ítélkezési gyakorlat szerint (a Bíróság C-350/88. sz., Delacre és társai kontra Bizottság ügyben 1990. február 14-én hozott ítéletének [EBHT 1990., I-395. o.] 33. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat) indokolatlan, hogy a gazdasági szereplők jogos bizalmuk legyen valamely fennálló helyzet fennmaradásában, amelyet a közösségi intézmények a mérlegelési jogkörük keretében módosíthatnak.

158 Márpedig a közösségi versenyszabályok területén az ítélkezési gyakorlatból egyértelműen következik (a fenti 113. pontban hivatkozott Musique diffusion française és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 109. pontja és a fenti 114. pontban hivatkozott LR AF 1998 kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 237. pontja), hogy a közösségi versenyszabályok megfelelő alkalmazása lehetővé teszi, hogy a Bizottság bármikor a versenypolitika követelményeihez igazítsa a bírságok mértékét. Következésképpen az a tény, hogy a múltban a Bizottság bizonyos típusú jogsértésekre bizonyos mértékű bírságot szabott ki, nem jelenti azt, hogy a 17. rendelet által meghatározott korlátok között nem növelheti ezt a mértéket.

159 Végül hangsúlyozni kell, hogy az alapösszeg 105%-os növelése nem tekinthető nyilvánvalóan aránytalannak tekintettel a jogsértésnek a felperes által elismert hosszú időtartamára.

160 Az előző megfontolásokból következik, hogy az alapösszegnek a jogsértés időtartama címén való 105%-os növelése által a jogbiztonság és az arányosság elvének megsértésére alapított kifogást el kell utasítani.

Az enyhítő körülményekről

161 Amint az az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, amennyiben egy jogsértést több vállalkozás követett el, mindegyikük részvételének egymáshoz viszonyított súlyát meg kell vizsgálni (a fenti 83. pontban hivatkozott Suiker Unie és társai kontra Bizottság ügyben hozott

ítélet 623. pontja, és a fenti 80. pontban hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítéletének 150. pontja), annak megállapítása érdekében, hogy az esetükben fennállnak-e súlyosító vagy enyhítő körülmények.

162 Az iránymutatás 3. pontja a bírság alapösszegének bizonyos enyhítő körülmények hatására történő csökkentését írja elő.

A felperes állítólagos passzív szerepe figyelembevételének hiányáról

163 Valamely vállalkozásnak a jogsértés megvalósításában betöltött „kizárólag passzív vagy követő szerepe", amennyiben az bizonyított, az iránymutatás 3. pontjának első francia bekezdése értelmében enyhítő körülménynek minősül, pontosítva, hogy a passzív szerep az érintett vállalkozás által „visszafogottabb magatartás" elfogadását feltételezi, azaz a versenyellenes megállapodás vagy megállapodások kidolgozásában játszott aktív részvételtől való tartózkodást (a fenti 121. pontban hivatkozott Cheil Jedang kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 167. pontja).

164 Az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a vállalkozás kartellben játszott passzív szerepét alátámasztó kiindulópontként lehet figyelembe venni különösen azt, ha a kartell többi tagjához képest jelentősen ritkábban vett részt a megbeszéléseken (lásd ebben az értelemben az Elsőfokú Bíróság T-311/94. sz., BPB de Eendracht kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1129. o.] 343. pontját), ha később lépett arra a piacra, ahol a jogsértés történt, függetlenül attól, hogy mennyi ideig vett részt a jogsértésben (lásd ebben az értelemben a Bíróság 240/82–242/82., 261/82., 262/82., 268/82. és 269/82. sz., Stichting Sigarettenindustrie és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1985. december 10-én hozott ítéletének [EBHT 1985., 3831. o.] 100. pontját), vagy ha a jogsértésben részt vevő más vállalkozás képviselője erre vonatkozóan kifejezetten nyilatkozatot tesz (lásd ebben az értelemben az Elsőfokú Bíróság T-317/94. sz., Weig kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1235. o.] 264. pontját).

165 A felperes először is azt állítja, hogy soha nem volt jelen a szén- és grafittömbök piacán, tehát nem követhetett el jogsértést ezen a piacon. Mindenesetre még annak feltételezése esetén is, hogy részt vett a félkész termékek piacán elkövetett jogsértésben, szerepét csak passzívnak lehet minősíteni e jogsértés megvalósításában, amint azt a Bizottság is elismeri a határozat (232) preambulumbekezdésében.

166 Amikor az Elsőfokú Bíróság a tárgyaláson kérdést intézett hozzá ezen érvelés terjedelmével kapcsolatban – amely az enyhítő körülmények figyelembevételére vonatkozó kifogás keretében került megfogalmazásra, és amelynek egyetlen következtetése a bírság lényeges csökkentésére irányuló kérelem –, a felperes kifejtette, hogy nem a Bizottság által megállapított jogsértés vitatása, hanem csak a passzív szerep megállapításának követelése volt célja.

167 A faragók kizárásához kapcsolódó versenykorlátozó magatartást illetően a Bizottság a határozat (154) preambulumbekezdésében kifejti, hogy az olyan szénből készült késztermékeken felül, mint a szénkefék, a kartell tagjai olyan préselt széntömböket is értékesítettek, amelyeket a szénkefék és más termékek gyártása céljából még nem faragtak ki és nem dolgoztak fel. Bizonyos számú, a kartellben részt nem vevő faragó megveszi a széntömböket, azokat kifaragja, és olyan késztermékké alakítja, amelyeket eladnak az ügyfeleknek. Annak ellenére, hogy a kartell tagjainak vevői, ezek a faragók a végtermékek esetében számukra is versenyforrást jelentenek.

168 A határozat (154)–(166) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy a kartell politikája annak a versenynek a korlátozására irányult, amelyet a faragók támaszthattak az e tömbökből előállított végtermékek esetében, azáltal hogy a kartell megtagadta a részükre való szállítást, vagy csak emelt áron szállított a részükre széntömböket.

169 A határozat (159) és (232) preambulumbekezdésében a Bizottság egyértelműen felrója a felperesnek, hogy az részt vett ebben a kartellpolitikában. A határozat (232) preambulumbekezdése ekként fogalmaz:

„A Bizottság mindenesetre nem fogadja el az [LCL] azon állítását, amely szerint utóbbi azért nem vett részt a »faragók« kizárásából álló kartelltevékenységben, mert a saját maga által az üzemen belül előállított tömböket használta. Amint azt a 7.8. pont megjelöli, az [LCL] részt vett a kartell tevékenységében, amely abból állt, hogy a »faragóknak« vagy egyáltalán nem, vagy csak nagyon magas áron adnak el tömböket. Közelebbről az 1993. október 14-i kartelltalálkozón arra a kérdésre, hogy »El kell-e adnunk a tömböket, és le kell-e mondanunk a nyereségrátánkról, vagy sem?« az [LCL] kijelentette, hogy »megpróbál a lehető legkevesebb tömböt eladni, és úgy véli, hogy jobb, ha csak a saját társaságai számára ad el«. Még ha maga az [LCL] nem is vett részt a »faragók« tényleges bojkottálásában, nyilvánvalóan helyeselte a kartell általános politikáját, amely abból állt, hogy a »faragók« számára való szállítást megszüntetik, vagy azoknak csak nagyon magas áron szállítanak, és a kartell többi tagjához hasonlóan az [LCL] hasznot húzott a faragók által támasztott verseny csökkenéséből. Ezek a ténybeli elemek elegendőek az [LCL] felelősségének megállapításához”.

170 Úgy tűnik tehát, hogy a felperes állításával ellentétben a határozat (232) preambulumbekezdése egyáltalán nem tartalmazza a felperes passzív szerepének – azaz a faragók kizárására vonatkozó versenykorlátozó megállapodás kidolgozásában való aktív részvételtől való tartózkodásnak – az elismerését, hanem ezzel ellenkezőleg, az a faragók tömbökkel való ellátásának megszüntetése melletti kifejezett állásfoglalást, sőt e megoldásnak a kartell tagjai számára való ajánlását tárja fel.

171 Másodszor a felperes hangsúlyozza, hogy a Bizottság elismeri azt, hogy a felperes csak csekély szerepet játszott a mechanikai szén- és grafittermékek ágazatában végrehajtott magatartásokban. Ezenkívül a Bizottság saját megállapításai szerint a felperes 1999

áprilisában, azaz nyolc hónappal a kartell felbomlása előtt befejezte a műszaki bizottság ülésein való részvételt, amely jelentős problémának minősült, legalábbis a Schunk szerint.

172 A felperes lényegében azt adja elő, hogy nem vett részt számos, a Morgan, a Schunk és az SGL által a műszaki bizottság üléseihez kapcsolódó találkozón, amelyeken a lényeges döntések (többek között az árak rögzítése és az ügyfelek felosztása) többségét elfogadták, és az egyik alkalmazottja – a mechanikai termékek nemzetközi termékvezetője – tanúvallomására támaszkodik, aki a nyilatkozatában hangsúlyozta, hogy a European Carbon and Graphite Association (ECGA, Európai Szén- és Grafit Egyesület) keretében szervezett három találkozón (1998. április 2., Bandol [Franciaország], 1998. október 12., Berlin [Németország] és 1999. április 8., Stratford-upon-Avon [Egyesült Királyság]) kívül az [LCL] a mechanikai termékekre vonatkozóan semmilyen további két- vagy többoldalú találkozón nem vett részt.

173 Amikor az Elsőfokú Bíróság a tárgyaláson kérdést intézett hozzá ezen érvelés pontos terjedelmére vonatkozóan, a felperes kifejtette, hogy az alkalmazottjának tanúvallomása kizárólag az érintett személy részvételére vonatkozott, és hogy a felperes egyáltalán nem vitatta a mechanikai szén- és grafittermékekre vonatkozó műszaki bizottsági üléseken való részvételét.

174 A határozatból következik, hogy a kartell működése lényegében a találkozók három típusán alapult, azaz a csúcstalálkozókon, a műszaki bizottság találkozóin, és a helyi találkozókon, amelyek közül az első kettőre évente kétszer került sor. Az európai szintű kartelltalálkozókra gyakran az ágazat európai szakmai egyesületének – azaz kezdetben az Association of European Graphite Electrode Producers (AEGEP, grafitelektróda-gyártók európai egyesülete), később az ECGA – találkozóihoz kapcsolódóan került sor.

175 Az árak szintjére és az áremelésekre vonatkozó döntéseket főszabály szerint évente fogadták el a műszaki bizottság őszi találkozóján. A műszaki bizottság vitát követően jóváhagyta a következő évre vonatkozó áremeléseket. Ha a kartell tagjainak nem sikerült megegyeznie az áremelésről egy adott ország esetében, akkor a kérdéses országra vonatkozó döntést általában a kartell helyi találkozója elé utalták. A műszaki bizottság találkozóin vagy a helyi találkozókon jóváhagyott áremeléseket ezt követően megerősítették a csúcstalálkozókon (a határozat (98) és (99) preambulumbekezdése).

176 A Bizottság megjelöli, hogy mind a csúcstalálkozók, mind a műszaki bizottság találkozói az elekrotechnikai és mechanikai szén- és grafittermékekre vonatkoztak, amely elnevezés a határozatban ((4) preambulumbekezdés) a kész- és félkész termékeket foglalta magában, mivel a termékek számának növekedésével és a megállapodások összetettségének fokozódásával a műszaki bizottság találkozóit gyakran két különálló ülésre osztották, amelyek közül az egyik az elektrotechnikai termékekről, a másik a mechanikai termékekről szólt (a határozat (75) és (76) preambulumbekezdése).

177 A felperes nem vonja kétségbe a Bizottságnak a kartell működési módjára vonatkozó megállapításait. Tekintettel a kartell ekként leírt működésére, a felperesnek a csúcstalálkozókon és a műszaki bizottság találkozóin való – nem vitatott – részvételére, amelyet már a kifogásközlésre adott válaszában is elismert, arra a tényre, hogy a felperes képviselője volt a műszaki termékekre vonatkozó csúcstalálkozók esetében a hivatalos előadó, a felperes megalapozottan nem követelheti a vállalkozás kizárólag passzív szerepén alapuló enyhítő körülmény kedvezményét.

178 Ezenkívül hangsúlyozni kell, hogy a felperes arra törekszik, hogy az esetében elismerjék az enyhítő körülmények kedvezményét, felnagyítva bizonyos, a jogsértés által magában foglalt kartellmegállapodások és a jogellenes magatartások esetében elfogadott a magatartását, amely jogsértést a Bizottság helyesen minősített összetettnek és egységesnek.

179 Meg kell állapítani, hogy az iránymutatás 3. pontja első francia bekezdésének megfogalmazása, amely a szóban forgó enyhítő körülményekről szól, ellentmond a felperes állításának. Az iránymutatás 3. pontja első francia bekezdésének – amely tartalmazza a „kizárólag" határozószót és a „jogsértés […] elkövetése" kifejezést egyes számban – egyszerű szó szerinti olvasata arra enged következtetni, hogy nem elegendő az, ha az érintett vállalkozás a kartell bizonyos időszakaiban, vagy a kartell bizonyos megállapodásai tekintetében tanúsított „visszafogottabb magatartást" (lásd ebben az értelemben az Elsőfokú Bíróság T-43/02. sz., Jungbunzlauer kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 2006., I-3435. o.] 254. pontját).

180 Egyebekben az megközelítés, amely valamely vállalkozás magatartásának értékelése során a megállapodások vagy összehangolt magatartások tárgya szerint tesz különbséget, legalábbis teoretikusnak tűnik, ha ez utóbbiak egy általános stratégiába illeszkednek, amely meghatározta a kartell tagjainak magatartását a piacon, és korlátozta a kereskedelmi szabadságukat; amely stratégia ugyanazon versenyellenes és egységes gazdasági cél követésére, azaz az érintett piacon az árak szokásos alakulásának torzítására, és az érintett piacon a verseny korlátozására irányult.

181 Ebben a tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a szóban forgó vállalkozások e közös, egységes és azonos versenyellenes célja létezésének megállapítása indokolta a határozatban a jogsértés Bizottság általi egységesnek és folyamatosnak minősítését. A Bizottság egy tényleges elemet is figyelembe vett, azaz magának a kartellnek a működését. A Bizottság a határozat (230) preambulumbekezdésében megjelölte, hogy „[a] jelen eljárásban a kartell ugyanazon tagjai hangolták össze a kereskedelmi magatartásukat ugyanazon találkozókon olyan kapcsolódó (jóllehet nem helyettesíthető) termékek vonatkozásában, amelyeket valamennyien vagy majdnem valamennyien gyártot[tak] és értékesítet[tek]".

182 Hangsúlyozni kell, hogy a fenti 121. pontban hivatkozott Cheil Jedang kontra Bizottság ügyben hozott ítéletből – amelyre a felperes az állításai alátámasztására utalt – következik, hogy a lizinre vonatkozó kartell működési módja eltért a határozat alapjául szolgáló kartell működési módjától. A fent hivatkozott ítélet indokolása egyértelművé teszi az értékesített mennyiségekre vonatkozó különleges kartelltalálkozók létezését, amelyek különböztek az árak rögzítésére vonatkozó találkozóktól. Ezenkívül az Elsőfokú Bíróság kifejezetten figyelembe vette a Cheil Jedang társaság csekély méretét

abban az elemzésben, amelynek során megállapította, hogy az említett vállalkozás az értékesített mennyiségekről szóló kartellben passzív szerepet játszott. Úgy tűnik tehát, hogy a fent hivatkozott ítéletre való hivatkozásnak a jelen jogvita körülményeire való tekintettel nincs jelentősége.

183 E körülmények között a Bizottság ugyan elismeri, hogy a felperes a mechanikai termékekre vonatkozó forgalmának viszonylagos csekély mértéke miatt az e termékekre vonatkozó kartelltevékenységekben kevésbé jelentős szerepet játszott, mint a Morgan, a Schunk és az SGL (a határozat (192) preambulumbekezdése), nem ismerhető azonban el „a jogsértés kizárólag passzív módon vagy a vezetőt követő szerepben való elkövetése" az olyan vállalkozás javára, amely a felpereshez hasonlóan nem vitatja, hogy több mint tíz évig tartó egységes jogsértésben vett részt, amely a piac legnagyobb részére kiterjedt, és amely az igényét az említett jogsértés viszonylag mellékes tényeinek figyelembevételére alapítja. A Bizottság tehát helyesen hangsúlyozza, hogy:

– a mechanikai termékek piacának értéke (1998-ban csak 70 millió euró a felperes szerint) csekély a szóban forgó piac teljes értékéhez képest (amely 291 millió euró volt ugyanabban az évben), és egyértelműen alacsonyabb az elektronikai termékek piacának értékénél;

– a kartell – amely abból állt, hogy a faragók számára nem, vagy csak nagyon magas áron értékesítenek tömböket – célja az volt, hogy megerősítsék az e tömbökből gyártott termékekre vonatkozó fő kartellmegállapodást, és hogy azt megvédjék az esetleges versennyel szemben; a tömbökről szóló megállapodás tehát mellékes volt a végtermékekre vonatkozó főmegállapodáshoz képest (a határozat (230) preambulumbekezdése).

184 Végül jóllehet az a tény, hogy a felperes a kartellben való részvételét csak néhány hónappal a kartell többi tagját megelőzően szüntette meg, nem indokolja a bírság összegének csökkentését a „a jogsértés kizárólag passzív módon vagy a vezetőt követő

szerepben való elkövetése" enyhítő körülmény alapján, hangsúlyozni kell, hogy azt a Bizottság pontosan figyelembe vette azzal, hogy az időtartam miatt 5%-kal alacsonyabb növelést alkalmazott, mint az érintett kartell többi tagja esetében.

185 Az előző megfontolásokból következik, hogy a felperes állítólagos passzív szerepe Bizottság általi figyelembevételének hiányára alapított kifogás megalapozatlan, és azt el kell utasítani.

A bizonyos jogsértő megállapodások és/vagy magatartások tényleges alkalmazásának hiánya tényleges figyelembevételének elmaradásáról

186 Előzetesen rá kell mutatni, hogy a Bizottság hangsúlyozza azt a tényt, hogy a felperes a kifogásközlésre adott válaszában enyhítő körülményként nem hivatkozott arra, hogy a kérdéses megállapodásokat nem alkalmazta. A Bizottság úgy véli, hogy valamely olyan enyhítő körülmény el nem ismerése, amelyre a felperes soha nem hivatkozott, semmilyen esetben nem minősülhet a határozat megsemmisítési okának.

187 A Bizottság ezen álláspontja nem fogadható el.

188 Az EK [81.] és [82.] cikk alapján kezdeményezett eljárásokban a felek meghallgatásáról szóló, 1998. december 22-i 2842/98/EK bizottság rendelet (HL L 354., 18. o.; magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet, 4. kötet, 204. o.) 4. cikkének a tényállás bekövetkezésének idején alkalmazandó változata csak azt írja elő, hogy a felek, akik ismertetni kívánják álláspontjukat a velük szemben emelt kifogásokkal kapcsolatban, ezt írásban kötelesek megtenni, és írásbeli észrevételeikben a védelmükhöz kapcsolódó minden fontos tényt felhozhatnak. A felek az ismertetett tények bizonyítására alkalmas valamennyi iratot

mellékelhetik, továbbá javasolhatják a Bizottságnak azon személyek meghallgatását, akik az ismertetett tényeket megerősíthetik. Egyáltalán nem követelik meg tehát a kifogásközlés címzett vállalkozásaitól, hogy az enyhítő körülmények elismerésére vonatkozó kérelmeket meghatározott formában nyújtsák be.

189 Ezenkívül emlékeztetni kell arra, hogy a kifogásközlés a határozathoz képest előkészítő aktusnak minősül, amely az eljárás utolsó szakaszát képezi, és amelyben a Bizottság a vállalkozások felelősségéről és adott esetben a rájuk kiszabandó szankciókról határoz.

190 A bírság összegének meghatározásához a Bizottságnak az ügy valamennyi körülményét figyelembe kell vennie, különösen a jogsértés súlyosságát és időtartamát, amely két, a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében kifejezetten meghatározott szempont. Amint az kifejtésre került, amennyiben egy jogsértést több vállalkozás követett el, a Bizottságnak mindegyikük részvételének egymáshoz viszonyított súlyát meg kell vizsgálnia (a fenti 83. pontban hivatkozott Suiker Unie és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 623. pontja, és a fenti 80. pontban hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítélet 150. pontja), annak megállapítása érdekében, hogy az esetükben fennállnak-e súlyosító vagy enyhítő körülmények.

191 Az iránymutatás 2. és 3. pontja a bírság alapösszegének kiigazítását írja elő – bizonyos, minden egyes érintett vállalkozások esetében egyedi – súlyosító és enyhítő körülmények függvényében. Az iránymutatás 3. pontja az enyhítő körülmények nem kimerítő listáját tartalmazza, amelyek a bírság alapösszegének csökkentéséhez vezethetnek. Így hivatkozik a vállalkozás jogsértés megvalósítása során tanúsított kizárólagos passzív szerepére, a megállapodások tényleges alkalmazásának hiányára, a jogsértés abbahagyására a Bizottság első beavatkozásával egy időben, a vállalkozásnak a korlátozó magatartás jogsértő jellegére vonatkozó ésszerű kétségére, arra a tényre, hogy a jogsértést gondatlanságból követték el, valamint arra, hogy a vállalkozás az engedékenységi közlemény hatályán túlmenően ténylegesen együttműködött az eljárásban.

192 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bizottság nem térhet el a saját maga számára felállított szabályoktól (lásd a fenti 80. pontban hivatkozott Hercules Chemicals kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 53. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Amikor a Bizottság olyan iránymutatásokat fogad el, amelyek célja a Szerződés betartása mellett azon szempontok pontosítása, amelyeket mérlegelési jogköre gyakorlása során alkalmazni kíván, ezzel e jogkör önkorlátozását eredményezi, amennyiben a saját maga által felállított szabályoknak köteles megfelelni (az Elsőfokú Bíróság T-380/94. sz., AIUFFASS és AKT kontra Bizottság ügyben 1996. december 12-én hozott ítéletének [EBHT 1996., II-2169. o.] 57. pontja; T-214/95. sz., Vlaams Gewest kontra Bizottság ügyben 2003. július 9-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-717. o.] 89. pontja és a fenti 83. pontban hivatkozott ADM I-ügyben hozott ítélet 267. pontja).

193 A Bizottság a bírság összegének kiszámítása céljából a határozatban alkalmazta az iránymutatásban kifejtett módszert, és megvizsgálta az egyes érintett vállalkozások jogsértésben való relatív súlyát. A határozat (272) preambulumbekezdése ebben a tekintetben tökéletesen egyértelmű, mivel abban kifejtésre került, hogy „[a] Bizottságnak minden egyes vállalkozás esetében […] meg kell határoznia, hogy fennállnak-e súlyosító és/vagy enyhítő körülmények", és hogy „[a] bírság összegét ennek következtében növelni, vagy csökkenteni kell". A határozat (316) preambulumbekezdésében a Bizottság kijelenti, hogy „megállapításra került, hogy a jelen esetben nincsenek súlyosító vagy enyhítő körülmények", ami azt jelenti, hogy a vizsgálatának eredményei és a felperesnek a kifogásközlésre adott válasza alapján úgy véli, hogy a felperes egyáltalán nem részesülhet olyan enyhítő körülményben, mint többek között az iránymutatás 3. pontjának második francia bekezdésében említett jogsértő megállapodások vagy magatartások tényleges alkalmazásának hiánya, amelyek alapján a Bizottság a bírság összegét kiszámította.

194 A felperes ennélfogva jogosult arra, hogy az Elsőfokú Bíróság előtt vitassa a Bizottság következtetését, amelyet a határozat (316) preambulumbekezdése említ, és hogy igényelje az enyhítő körülmény kedvezményét és azzal összefüggésben a bírság összegének csökkentését, mivel az Elsőfokú Bíróság korlátlan hatáskörrel rendelkezik az EK 229. cikk értelmében a Bizottság bírságot megállapító határozatainak felülvizsgálatára; az Elsőfokú Bíróság a kirótt bírságot törölheti, csökkentheti vagy emelheti.

195 Meg kell még jegyezni, hogy a felperes a kifogásközlésre adott válaszában egyértelműen megemlítette azt a tényt, hogy harmadik személyeknek nem adott el grafittömböket és -lapokat, és hogy csak csekély szerepet játszott a mechanikai szén- és grafittermékekre vonatkozó kartellben. E válasz 78. pontjában a felperes kifejti, hogy benyújtotta az egyik alkalmazottjának a nyilatkozatát (amelyet ismét megemlített a válaszban), amelyből az következik, hogy nem alkalmazta a listaárat, amelyet minden évben a mechanikai termékekre vonatkozó műszaki bizottsági találkozón rögzítettek, és a többi piaci szereplő rendszeresen felrótta számára a megállapodások be nem tartását. Jóllehet a felperes válaszának 78. pontjában kifejezetten nem igényelte az enyhítő körülmény kedvezményét, meg kell állapítani, hogy a szóban forgó megállapodásoknak az iránymutatás 3. pontja második francia bekezdésének értelmében vett tényleges alkalmazásának hiányára a felperes egyértelműen hivatkozott.

196 Meg kell tehát vizsgálni, hogy a Bizottság helyesen tekinthette-e úgy, hogy a felperes nem részesülhet az enyhítő körülmény kedvezményében a megállapodások tényleges alkalmazásának hiánya miatt az iránymutatás 3. pontjának második francia bekezdése alapján. E célból azt kell igazolni, hogy a felperes által előadott körülmények alapján megállapítható-e, hogy az alatt az idő alatt, amíg a felperes a jogsértő megállapodások tagja volt, a piacon versenyző magatartást folytatva ténylegesen kivonta-e magát a végrehajtásuk alól, vagy legalább egyértelműen és nagymértékben megszegte-e a kartell végrehajtására irányuló kötelezettségeket olyannyira, hogy ezáltal megzavarta annak működését (az Elsőfokú Bíróság T-26/02. sz., Daiichi Pharmaceutical kontra Bizottság ügyben 2006. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-713. o.] 113. pontja).

197 A felperes négy pontos körülményre alapozza az igényeit, amelyek azt mutatják, hogy a felperes nem azt állítja, hogy a jogsértő megállapodások minden gyakorlatban történő teljesítése alól kivonta magát, hanem arra hivatkozik, hogy azokat csak részben teljesítette.

198 A felperes először is arra hivatkozik, hogy nem tartotta be a mechanikai termékek esetében jóváhagyott árat, és ebben a vonatkozásban utal a versenytársai panaszaira. A felperes hivatkozik a Schunk által 1989. szeptember 18-án a felpereshez intézett feljegyzésre, és az egyik alkalmazottja, G. 2002. szeptember 18-i nyilatkozatára.

199 A határozatban ((307) és (308) preambulumbekezdés) a Bizottság megjelöli, hogy úgy tűnik, hogy a felperes esetében egyáltalán nem voltak a kartell többi tagjától származó, a túl alacsony árak alkalmazását kifogásoló komoly panaszok, egészen 1999 első félévéig, amely időszakban a felperes a kartell elhagyására készült. A felperes hozzáfűzi, hogy az alkalmankénti csalás elterjedt gyakorlat a kartellekben attól az időponttól, amikor a vállalkozások úgy vélik, hogy azt büntetlenül igénybe vehetik, és az ilyen csalások nem bizonyíthatják azt, hogy a kartellben megkötött megállapodásokat nem hajtották végre.

200 A határozat (106) preambulumbekezdése a fent említett feljegyzésre utal, amelyben a Schunk azt kifogásolta, hogy a felperes a széngyűrűket az adott francia ügyfélnek a szokásos franciaországi szintnél 15–20%-kal alacsonyabb áron adta el, és találkozóra hívta a felperest annak érdekében, hogy ezt a kérdést megvizsgálják, és hogy a felperes a Schunk számára kifejtse, hogy ezeket az árakat milyen módszer szerint rögzítették.

201 Meg kell jegyezni, hogy ez dokumentum a kartell egy tagjának egyetlen panaszát említi meg, amely csak a mechanikai termékek, pontosabban egy különleges termék forgalmazására vonatkozik – amelyet „egy adott francia ügyfélnek szántak” –, jóllehet e termékeknek nagyon sok változata létezik (a határozat (9) preambulumbekezdése).

202 G. a 2002. szeptember 18-i nyilatkozatában megjelöli, hogy három találkozón vett részt: 2002. április 2-án Bandolban, 1998. október 12-én Berlinben és 1999. április 8-án Stratford-upon-Avonben. A következőket fejti ki:

„Azon a három találkozón [, amelyen] részt vettem, a többi versenytárs felrótta az [LCL]-nek, hogy az nem tartja be a megállapodásokat. Úgy válaszoltunk, hogy kis szereplők vagyunk az európai piacon.”

203 A felperes azt állítja, hogy G. ebben a nyilatkozatában az M. T. (Morganite Industries Inc., a Morgan amerikai leányvállalata), panaszára is példával szolgált, amely „felrótta az [LCL]-nek, hogy (a listaáraktól eltérő) túl alacsony árakat alkalmazott”. Ez a megjegyzés nem szerepel G. nyilatkozatában, amelyet a felperes a tárgyaláson a keresetlevél mellékleteként nyújtott be.

204 Úgy tűnik, hogy a szóban forgó tanúvallomás csak három kartelltalálkozóra vonatkozik, amelyekre az 1998. április 2-tól 1999. április 8-ig tartó időszakban, azaz egyéves időtartam során került sor, míg a jogsértés teljes időtartama tíz év és nyolc hónap volt, és a csúcstalálkozókra illetőleg a műszaki bizottság találkozóira évente kétszer került sor, nem számítva helyi találkozókat.

205 Ezenkívül tekintettel a szóban forgó nyilatkozat szerzője és a felperes – amely a keresetlevele mellékleteként nyújtotta be a tanúvallomást – közötti alárendeltségi viszonyra, amely viszonyt a 17. rendelet 11. cikkében meghatározott információkérés Bizottság általi elküldését követően létesítették, ezt a nyilatkozatot csak akkor lehet elfogadni, ha azt a dossziéban szereplő objektív okirati bizonyítékok megerősítik.

206 A felperes azt állítja, hogy G. nyilatkozatát megerősíti az 1989. szeptember 18-án a Schunk által a felpereshez intézett feljegyzés. Márpedig, amint azt a Bizottság helyesen előterjeszti, ezt a nyilatkozatot, amely az 1998. április 2. és 1999. április 8. közötti találkozók lefolyására vonatkozott, nem erősítheti meg egy 1989-ben, azaz tíz évvel korábban történt eseményekre vonatkozó panasz.

207 A felperes úgyszintén hivatkozik a kartell többi tagjának nyilatkozatára, amelyet az ECGA 1996. április 19-i találkozójáról szóló jelentésbe a következőképpen jegyeztek fel:

„A Deutsche Carbone [az LCL német leányvállalata] a fennálló árszintre való bármilyen hivatkozás nélkül megkezdte tevékenységét a mechanikai termékek ágazatában. A P-től [LCL] kérték, hogy vizsgálja felül a Deutsche Carbone tevékenységét, és biztosítsa, hogy a megállapított árszinteket betartsák."

208 Ez a dokumentum tehát a felperes leányvállalata tevékenységének megkezdésére vonatkozik, és egyáltalán nem vetíti előre azt a magatartást, amelyet a felperes ténylegesen elfogadhatott e találkozó után. A felperes egyébként egyáltalán nem terjeszt elő olyan dokumentumot, amelyből az derülne ki, hogy a kérdéses jelentés után a német leányvállalata ténylegesen független és versenyző magatartást tanúsított, és a kartell többi tagjának ebben a tárgyban tartós volt az elégedetlensége.

209 Végül, G. nyilatkozatát nem erősíti meg jobban a felperes egy másik alkalmazottja, azaz N. nyilatkozata sem. Ez utóbbi kifejti, hogy részt vett a műszaki bizottságnak az elekrotechnikai és mechanikai termékekre vonatkozó találkozóin, amelyeket az ECGA keretében szerveztek az 1997-től 1999 áprilisáig tartó időszak során. Márpedig N. nem tesz említést a felperes magatartására vonatkozó, a kartell valamely tagjától származó panaszról, annak ellenére, hogy az ő nyilatkozata is a G. nyilatkozatával érintett, 1998. április 2-tól 1999. április 8-ig terjedő időszakra vonatkozik.

210 Másodszor a felperes azt állítja, hogy nem hajtotta teljesen végre a kartell általános politikáját francia területen – amelyért főszabály szerint felelős volt – az elektrotechnikai termékek ágazatában. A felperes a határozat (127) preambulumbekezdésére támaszkodik, amely szerint „[h]a a Hollandiában hatályos OEM listaárak a mutató

100-as szintjét jelentik, a tényleges listaár Franciaországban – ahol az árak szintje a legkedvezőtlenebb volt a kartell számára – csak 61-es, a ténylegesen fizetett árak pedig csak 40-es szinten voltak."

211 Meg kell azonban állapítani, hogy a felperes ezen állítása a határozat részleges és csonka olvasatából fakad.

212 Hangsúlyozni kell, hogy az elekrotechnikai és mechanikai szén- és grafittermékek iránti kereslet a viszonylag kevés nagy ügyfél és a jóval több kis ügyfél között oszlik meg. Az elektrotechnikai termékek esetében a legnagyobb ügyfelek az autóalkatrész-gyártók és a fogyasztási javak gyártói, amelyek az úgynevezett „OEM" ágazatot alkotják. Ezek az ügyfelek, amelyek nagyon kevesen vannak, és főként nagyvállalatok, nagyon nagy mennyiségben vásárolják a szén- és grafittermékek korlátozott típusait, tehát jelentős tárgyalóerővel rendelkeznek (a határozat (39), (40) és (124) preambulumbekezdése).

213 A kartell megpróbálta meghiúsítani annak a kockázatát, hogy a nagy ügyfelek az országok közötti árkülönbségekből hasznot húzhassanak. Az első stratégia abból állt, hogy megpróbálták harmonizálni az árakat európai szinten, és az a felperes „Az ipari elekrotechnikai gépek gyártóinak szánt szénkefék egységes európai díjszabásának tervezete" című javaslatán alapult. Az OEM-ágazat ügyfeleinek európai szintű harmonizált árstratégiájának végrehajtása a gyakorlatban nehéznek bizonyult, amint az kitűnik a műszaki bizottságnak az OEM-árakról szóló, 1994. február 22-én tartott különleges találkozójából (a határozat (126) és (127) preambulumbekezdése).

214 Pontosan ez a találkozó ad tájékoztatást a listaárak és még inkább az OEM-ágazatban ténylegesen alkalmazott árak egyes országok közötti jelentős különbségének állandóságáról a francia helyzet példájával, amelyről a határozat (127) preambulumbekezdése

számol be. Meglehetősen általánosított különbségről volt tehát szó, amely a Franciaországtól eltérő országokban állt fenn, és amelynek nem az volt az oka, hogy a felperes ténylegesen ki akarta vonni magát a kartellmegállapodások alkalmazása alól. Ezzel ellenkezőleg, éppen a felperestől származik az OEM-ágazat ügyfeleinek európai szinten harmonizált áraira vonatkozó versenykorlátozó stratégia. A Bizottság megjegyzi még, hogy a kartell tagjai az 1994. február 22-i találkozót követően megállapodtak a „különbség csökkentéséről".

215 Hangsúlyozni kell, hogy a felperes egyáltalán nem vitatja a Bizottságnak a határozat (127) preambulumbekezdésében tett megállapításait, hanem annak csak egy számára kedvező szubjektív értelmezését terjeszti az Elsőfokú Bíróság elé.

216 Harmadszor, a felperes azt állítja, hogy a Bizottság a határozat (232) preambulumbekezdésében elismerte, hogy „maga az [LCL] nem is vett részt a »faragók« tényleges bojkottálásában".

217 A szóban forgó preambulumbekezdés teljes olvasata megmutatja, hogy a felperes állítása újból a határozat szövegének eltorzításán alapul.

218 A határozat (232) preambulumbekezdése ekként fogalmaz:

„A Bizottság mindenesetre nem fogadja el az [LCL] azon állítását, amely szerint az utóbbi azért nem vett részt a »faragók« kizárásából álló kartelltevékenységben, mert a saját maga által az üzemen belül előállított tömböket használta. Amint azt a 7.8. pont megjelöli, az [LCL] részt vett a kartell tevékenységében, amely abból állt, hogy a »faragóknak« vagy egyáltalán nem, vagy csak nagyon magas áron adnak el tömböket. Közelebbről az 1993. október 14-i kartelltalálkozón arra a kérdésre, hogy »El kell-e

adnunk a tömböket, és le kell-e mondanunk a nyereségrátánkról, vagy sem?«, az [LCL] kijelentette, hogy »megpróbál a lehető legkevesebb tömböt eladni, és úgy véli, hogy jobb, ha csak a saját társaságai számára ad el«. Még ha maga az [LCL] nem is vett részt a »faragók« tényleges bojkottálásában, nyilvánvalóan helyeselte a kartell általános politikáját, amely abból állt, hogy a »faragók« számára való szállítást megszüntetik, vagy azoknak csak nagyon magas áron szállítanak, és a kartell többi tagjához hasonlóan az [LCL] hasznot húzott a faragóktól eredő verseny csökkenéséből. Ezek a ténybeli elemek elegendőek az [LCL] felelősségének a megállapításához".

219 Úgy tűnik tehát, hogy a felperes kihagyta az általa idézett mondat első két szavát, amelyek azt mutatják, hogy a Bizottság későbbi vizsgálata egy feltételezésen alapult. Mivel a felperes érvelése a kizárólag a határozat (232) preambulumbekezdésének téves olvasatán alapult, azt el kell utasítani.

220 Negyedszer, a felperes azt állítja, hogy a Morgan által a műszaki bizottság 1999. október 4-i találkozóján készített feljegyzés azt bizonyítja, hogy – legalábbis annak utolsó évében – a felperes teljesen elhatárolódott a kartelltől.

221 E feljegyzés tartalmát visszaadja a határozat (186) preambulumbekezdése, azonban a felperes arról a következő hiányos megjegyzést teszi:

„G. [Schunk] javasolta P. [a felperes] kizárását, mivel semmilyen érintkezés nem lehetséges. A versenyt azonban képes ellenőrizni a három másik fél. G. ezenkívül azt állította, hogy P. a versenytársaknál alacsonyabb árakat alkalmaz. S. [Morgan], B. [SGL]

és H. [a Morgan nemzeti leányvállalata] még nem állapították meg, hogy P. ténylegesen letöri az árakat. G.-nek az szándéka, hogy megtámadja őket úgy, hogy egyértelmű üzenetet intéz hozzájuk."

222 Meg kell állapítani, hogy ez a dokumentum egyáltalán nem rendelkezik bizonyító erővel. A Schunk állítását – amely szerint a felperes már nem tartotta be az árakról szóló megállapodásokat – a kartellnek a találkozón jelen lévő többi tagja nem erősíti meg. Ezenkívül a szóban forgó dokumentum egyáltalán nem tartalmaz az időre vonatkozó részleteket a találkozó időpontja, azaz 1999. október 4. kivételével, amely későbbi, mint a Bizottság által a felperes esetében megállapított jogsértési időszak végének időpontja, azaz 1999 júniusa.

223 A felperes által a jelen kifogás keretében hivatkozott körülmények még azok egységként való értelmezése esetén sem teszik lehetővé azt a következtetést, hogy azon időszak során, amíg a jogsértő megállapodások tagja volt, a felperes ténylegesen kivonta magát azok alkalmazása alól azáltal, hogy a piacon versenyző magatartást folytatott, vagy legalábbis egyértelműen és jelentősen megsértette az e kartell végrehajtására vonatkozó kötelezettségeit, annyira, hogy azzal még a kartell működését is megzavarta.

224 Az előző megfontolásokból az következik, hogy a jogsértő megállapodások tényleges alkalmazásának hiányára vonatkozó enyhítő körülmény Bizottság általi figyelembevételének hiányára alapított kifogás nem megalapozott, és azt el kell utasítani.

A jogsértésnek a vizsgálat megkezdése előtti beszüntetése figyelembevételének hiányáról

225 A felperes előterjeszti, hogy a felrótt magatartásokat legkésőbb 1999 júniusában – azaz több mint három évvel a Bizottság első beavatkozását megelőzően – befejezte, és ettől az időszaktól a versenyszabályokra vonatkozó megfelelőségi programot vezetett be, amelyet a csoporton belül több mint négy éve rendszeresen alkalmaz.

226 Először is emlékeztetni kell arra, hogy az iránymutatás 3. pontja előírja az alapösszeg csökkentését olyan különleges enyhítő körülmények esetén, mint többek között a jogsértés beszüntetése a Bizottság első beavatkozásával egy időben. Ezt az enyhítő körülményt különösen akkor kell alkalmazni a felperes szerint, ha a jogsértő magatartás beszüntetése az említett beavatkozással egy időben történik.

227 Az Elsőfokú Bíróság nem fogadhatja el ezt az érvelést. Logikus, hogy az iránymutatás értelmében csak akkor lehet szó enyhítő körülményekről, ha a szóban forgó vállalkozásokat a kérdéses beavatkozással a versenykorlátozó magatartásuk beszüntetésére késztették. E rendelkezés célja a vállalkozások ösztönzése a versenykorlátozó magatartások megszüntetésére, amint a Bizottság megindítja azzal kapcsolatos vizsgálatát, ezért ezen a címen a bírság nem csökkenthető abban az esetben, ha a jogsértés a Bizottság első beavatkozását megelőzően véget ért. Ugyanis a csökkentés ilyen körülmények között megkettőzné a jogsértés időtartamának figyelembevételét a bírság kiszámítása során (az Elsőfokú Bíróság T-71/03., T-74/03., T-87/03. és T-91/03. sz., Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 15-én hozott ítélete [az EBHT-ban nem tették közzé; a továbbiakban: Tokai II-ítélet] 291. pontja; lásd még ebben az értelemben az Elsőfokú Bíróság fenti 146. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítéletének 341. pontját).

228 Ezenkívül emlékeztetni kell arra, hogy a bírság csökkentése a jogsértésnek a Bizottság első beavatkozásaikor történő megszüntetése címén nem lehet automatikus, hanem az adott eset körülményeinek a Bizottság által – a mérlegelési jogköre keretében – elvégzett értékeléstől függ. E tekintetben az iránymutatás e rendelkezésének valamely vállalkozás javára történő alkalmazása különösen olyan helyzetben helyénvaló, amikor a szóban forgó magatartás versenyellenes jellege nem nyilvánvaló. Ezzel ellentétben az alkalmazása elvileg kevésbé helyénvaló olyan helyzetben, amikor e magatartás – bizonyítottsága esetén – egyértelműen versenyellenes (az Elsőfokú Bíróság T-44/00. sz., Mannesmannröhren Werke kontra Bizottság ügyben 2004. június 8-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-2223. o.] 281. pontja, amelyet a Bíróság fellebbezési eljárásban a C-411/04. P. sz., Salzgitter Mannesmann kontra Bizottság ügyben 2007. január 25-én hozott ítéletben [EBHT 2007., I-959. o.] és a fenti 227. pontban hivatkozott Tokai II-ítélet 292. és 294. pontjában helybenhagyott).

229 A jelen esetben nem tekinthető úgy, hogy a felperesnek ésszerű kétsége lehetett a magatartásának versenykorlátozó jellegéről, mivel az EK 81. cikket nyilvánvalóan megsértő horizontális árkartellről van szó, amelynek tagjai több mint tíz éven keresztül számos óvintézkedéssel próbálták megőrizni a titkos jelleget.

230 Végül meg kell jegyezni, hogy a jelen esetben a fenti 146. pontban hivatkozott Tokai I-ítéletnek (341. pont) alapul szolgáló ügyhöz hasonlóan a felperes az amerikai versenyhatóságok, és nem a Bizottság beavatkozását követően vetett véget a szóban forgó versenyellenes magatartásnak, amelyet a felperes saját nyilatkozatai alapján pontosan a Bizottság hangsúlyoz a határozat (311) preambulumbekezdésében. Az iránymutatás 3. pontja harmadik francia bekezdésének egyszerű szó szerinti olvasata alapján lehetőség van tehát a felperes igényének elutasítására.

231 Másodszor, a versenyszabályokra vonatkozó megfelelőségi program bevezetését illetően már kifejtésre került, hogy az ugyan fontos, hogy valamely vállalkozás meghozza az intézkedéseket annak elkerülése érdekében, hogy az alkalmazottai a jövőben újból megsértsék a közösségi versenyjogot, azonban az ilyen intézkedések meghozatala egyáltalán nem változtat a megállapított jogsértés ténylegességén, a Bizottság tehát nem köteles az ilyen tényt enyhítő körülményként elfogadni (a fenti 68. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 373. pontja), különösen akkor, ha a szóban forgó jogsértés a jelen esethez

hasonlóan az EK 81. cikk nyilvánvaló megsértésének minősül. Nincs jelentősége felperes által előterjesztett azon körülménynek, hogy ezt a programot a Bizottság beavatkozása előtt vezették be, mivel a szóban forgó intézkedéseket az amerikai versenyhatóságok beavatkozása után fogadták el.

232 Az előző megfontolásokból az következik, hogy a jogsértésnek a vizsgálat megkezdése előtti megszüntetése miatti enyhítő körülmény és a versenyszabályokra vonatkozó megfelelőségi program bevezetése figyelembevételének hiányára alapított kifogás nem megalapozott, és azt el kell utasítani.

Az eljárás során a felperes engedékenységi közlemény hatályán kívüli hatékony együttműködése figyelembevételének hiányáról

233 Az iránymutatás 3. pontjában említett enyhítő körülmények között a hatodik francia bekezdésben szerepel „a vállalkozás hatékony együttműködése az eljárás során az [engedékenységi] közlemény hatályán kívül”.

234 A határozat kifejti, hogy a felperes a szóban forgó enyhítő körülményre való hivatkozásának alátámasztásaként azt állítja, hogy a Bizottság számára bizonyos információkat szolgáltatott a Gerken szerepére és a kartell tevékenységére vonatkozóan az 1988 októbere előtti időszak vonatkozásában (a határozat (314) preambulumbekezdése).

235 A Bizottság elutasította a felperes kérelmét, megjelölve, hogy a Gerkennel szemben nem indított eljárást, a jelen eljárás hatálya nem terjed ki az 1988 októbere előtti időszakra, és azok az információk, amelyek nem segítenek „sem a jogsértés

megállapításában, sem a vállalkozásokkal szemben kiszabandó bírságok összegének meghatározásában (ha az együttműködés ez utóbbi típusa figyelembe vehető), nem minősíthetők az [engedékenységi] közlemény hatályán kívüli hatékony együttműködésnek" (a határozat (315) preambulumbekezdése).

236 A felperes a beadványaiban azt állítja, hogy a közigazgatási eljárás során általa szolgáltatott információk nemcsak egyértelműen megkönnyítették a Bizottság feladatát, hanem azt is lehetővé tették számára, hogy egyrészt az engedékenységi közlemény alapján ne engedélyezzen mentességet a bírság alól a Morgan számára, másrészt hogy megállapítsa a Gerken részvételét a kartelltevékenységben; közömbös az a tény, hogy a Bizottság ezeket az információkat nem használta fel a megjelölt célra.

237 A használt megfogalmazásból ugyan két elkülönült javaslat tűnik ki, a Morgan és a Gerken magatartására vonatkozó tények kivételével semmilyen tény nem támasztja alá a felperes azon állítását, amely szerint a közigazgatási eljárás során olyan információkat szolgáltatott, amelyek egyértelműen megkönnyítették a Bizottság feladatát. Úgy tűnik tehát, hogy az engedékenységi közlemény hatályán kívül a felperes hatékony együttműködésére vonatkozó enyhítő körülményre való hivatkozás kizárólag az említett információkon alapul.

238 Ebben a szakaszban emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint bírságnak a közigazgatási eljárás során végzett együttműködés alapján történő csökkentése csak akkor igazolt, ha az érintett vállalkozás magatartása lehetővé tette a Bizottság számára a jogsértés könnyebb megállapítását, és adott esetben annak megszüntetését (a fenti 113. pontban hivatkozott SCA Holding kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének 36. pontja; lásd a fenti 164. pontban hivatkozott BPB de Eendracht kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 325. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

239 Ezenkívül a fent hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak az annak szellemével összhangban álló értelmezése keretében az Elsőfokú Bíróság úgy vélte, hogy azon információk szolgáltatása, amelyek a Bizottság számára lehetővé tették, hogy a bírság összegének meghatározására irányuló eljárásban a kartellben részt vevő vállalkozások együttműködésének mértékét pontosabban értékelje, amely megkönnyítette a Bizottság feladatát a vizsgálata során „hatékony együttműködés[nek minősül] az [engedékenységi közlemény] hatályán kívül" az iránymutatás 3. pontja hatodik francia bekezdésének értelmében (a fenti 83. pontban hivatkozott ADM I-ügyben hozott ítélet 305. és 306. pontja).

240 A jelen esetben elég azt megállapítani, amint az egyértelműen kitűnik a határozatból (a határozat (265)–(266) és (319)–(321) preamulumbekezdése és 1. cikke), hogy a Bizottság a felperes által szolgáltatott, a Gerken és a Morgan magatartására vonatkozó egyetlen érvet sem fogadott el sem a közösségi versenyjog megsértésének megállapítása és szankcionálása, sem a bírság összegének meghatározása céljából a vállalkozás együttműködése mértékének pontosabb értékelésére. A Bizottság tehát ebben az összefüggésben nem volt köteles a felperes által hivatkozott együttműködést a bírság csökkentésével jutalmazni, mivel az ténylegesen nem könnyítette meg azt a feladatát, hogy a jogsértést megállapítsa, és adott esetben azt megszüntesse, vagy meghatározza a bírság összegét (lásd ebben az értelemben a fenti 227. pontban hivatkozott Tokai II-ügyben hozott ítélet 368. pontját, amelyet a Bíróság a fellebbezési eljárásban a fenti 68. pontban hivatkozott SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2007. május 10-én hozott ítélet 87. pontjában helybenhagyott).

241 A fenti 83. pontban hivatkozott ADM I-ügyben hozott ítélet, amelyre a felperes az állításának alátámasztása céljából hivatkozik, ezzel ellenkezőleg a Bizottság álláspontjának megalapozottságát erősíti meg.

242 Az Elsőfokú Bíróság tehát úgy határozott, hogy további 10%-os csökkentést engedélyez a felperesnek tekintettel a vállalkozás hatékony együttműködésére az eljárás során az engedékenységi közlemény hatályán kívül, miután hangsúlyozta, hogy a felperes ténylegesen tájékoztatta a Bizottságot arról, hogy egy, a kartellben részt vevő másik vállalkozás dokumentumokat semmisített meg, és ezt a tényt megállapította a Bizottság határozatának egyik preambulumbekezdése, és abból a Bizottság azt a következtetést vonta le, hogy a fent említett vállalkozás együttműködése nem volt teljes az engedé-

kenységi közlemény B. pontjának értelmében, és az nem indokolta a bírság csökkentését ezen a címen (a fenti 83. pontban hivatkozott ADM I-ügyben hozott ítélet 304–312. pontja).

243 Az Elsőfokú Bíróság azonban megállapította, hogy az ebben az ügyben a felperes által szolgáltatott, a hetvenes és nyolcvanas években a lizingyártók közötti feltételezett egyeztetett magatartás létezéséről szóló információk nem tették lehetővé a Bizottság számára valamely jogsértés megállapítását, „mivel" az intézmény határozata a kérdéses gyártók közötti kartellre csak 1990 júliusát követően vonatkozott (a fenti 83. pontban hivatkozott ADM I-ügyben hozott ítélet 301. pontja).

244 Végeredményben meg kell állapítani, hogy a felperes által szolgáltatott információknak nincs jelentőségük.

245 A Gerken helyzetét illetően a felperes azt állítja, hogy olyan információkat szolgáltatott, amelyek lehetővé tették a Bizottság számára annak megállapítását, hogy ez a vállalkozás részt vett szóban forgó kartellben.

246 A határozatban a Bizottság válaszolt a Hoffmann és a felperes azon ellenvetéseire, hogy a kifogásközlést nem küldték el a Gerkennek. A határozat (266) preambulumbekezdése ekként fogalmaz:

„A Bizottság véleménye szerint a Gerken szerepe érezhetően különbözött a Hoffmannétól azon időszak során, amely vontakozásában a Hoffmann felelősségét megállapították. Közelebbről a Bizottság tudomása szerint a Gerken soha nem vett részt európai szintű kartelltalálkozón sem a műszaki bizottsági találkozók, sem a csúcstalálkozók

formájában. Nem tekinthető tehát úgy, hogy a Gerken a Hoffmannhoz hasonlóan a kartell tagja volt. Lehetséges, hogy a Gerken más, viszonylag kis vállalkozásokhoz hasonlóan részt vett a kartell által szervezett egyik vagy másik helyi találkozón. Az ilyen részvételre vonatkozóan a Bizottság rendelkezésére álló bizonyítékok azonban nagyon korlátozottak és szórványosak a Bizottság rendelkezésére álló azon bizonyítékokhoz képest, amelyek a Hoffmann részvételére vonatkoznak azon időszak során, amely esetében felelősnek tartják. Végül meg kell jegyezni, hogy »faragói« minőségében a Gerken függött a tömbök ésszerű áron való folyamatos szállításától. Az egyetlen időszak, amikor a Gerken a számlázott árak vonatkozásában hajlandónak tűnt a kartell követésére, pontosan az azt követő időszak, amikor az SGL megszerezte a speciális grafittermékekre vonatkozó tevékenységet a tömböket a Gerken számára szállító amerikai vállalkozástól. Úgy tűnik azonban, hogy néhány évvel később a Gerken újra a kartell egyik ritka megmaradt versenytársaként jelentkezett az EGT-ben. A Morgan által az 1997. december 11-i műszaki bizottsági találkozón készített feljegyzés szerint a Gerken az összes nagy végfelhasználónál látogatást tett Hollandiában és Belgiumban, és számukra 20–25%-kal alacsonyabb árakat kínált: »Az az általános benyomás, hogy a 'G' (Gerken) jelenleg jóval nagyobb veszélyt jelent, mint két éve. Egyáltalán nincs ellenőrzés«”.

247 A Bizottság számára a Gerken kartellben való részvételének bizonyítása céljából szolgáltatott információk címén a felperes az egyik alkalmazottjának 2003. február 18-án kelt nyilatkozatának benyújtására szorítkozik, amely a felperes és a Gerken egyik képviselője közötti megbeszélésekről ad számot az 1997 és 1999 közötti időszakban az ajánlati felhívások keretében az árakat illetően, többek között a vasút terén használt áram-visszavezető szénkefék, valamint a városi hálózatokban használt villanymotorok szénkeféi esetében. Ezt a nyilatkozatot a felperes által készített összefoglaló táblázatok egészítik ki a francia tömegközlekedési vállalatok által kiírt ajánlati felhívások vonatkozásában, megjelölve többek között a kifogásolt vállalkozások által elnyert szerződéseket vagy az egyes versenytársak által terméktípusonként megvalósított üzleti forgalmat.

248 Meg kell állapítani, hogy önmagában e nyilatkozat alapján, amelyet – némely esetben – irreleváns adatokat tartalmazó táblázatok egészítenek ki, a Bizottság nem állapíthatja meg a Gerken által – a szóban forgó kartellben való részvétellel megvalósuló – elkövetett jogsértést. A felperes által szolgáltatott adatok legfeljebb a Gerkennek

a kizárólag Franciaországra és egyes sajátos termékekre vonatkozó jogsértés bizonyos vonatkozásaira utaló ténykörülményeknek minősülhetnek, mivel ugyanezen 1997-es év során a Gerken agresszív kereskedelmi magatartást alakított ki Hollandiában és Belgiumban (a határozat (266) preambulumbekezdése). Ezek az adatok nem bizonyítják, hogy a Gerken egységes és folyamatos jogsértésben vett részt, amely lefedte az EGT-t és a határozatban meghatározott elekrotechnikai és mechanikai szén- és grafittermékek nagyon nagy csoportját, valamint azokat a szén- és grafittömböket, amelyekből e termékeket gyártják, és amelyeket a határozat meghatároz (lásd ebben az értelemben az Elsőfokú Bíróság T-28/99. sz., Sigma Tecnologie kontra Bizottság ügyben 2002. március 20-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-1845. o.] 40–52. pontját).

249 Egyebekben a felperes érvei – amelyek a jelen eljárás keretében benyújtott beadványokban szerepelnek – a Gerkennek helyi kartelltalálkozókon való állítólagos részvételére és a Bizottság határozathozatali gyakorlatának állítólagos ellentmondásaira vonatkozóan, tekintettel arra a bánásmódra, amelyben a Gerken a felpereshez képest részesült, nem bírnak jelentőséggel a Gerken kartellben való részvételének bizonyítása céljából a Bizottsághoz benyújtott információk mérlegelése keretében.

250 A Morgant illetően a felperes azt állítja, hogy a közigazgatási eljárás során általa közölt három információ azt bizonyítja, hogy a Morgan a bírság alóli mentességben való részesülés érdekében az engedékenységi közlemény B. pontjában előírt egyetlen feltételt sem teljesítette, mivel ez a vállalkozás nem továbbította a Bizottság számára a jogellenes magatartásokban való részvételére vonatkozó valamennyi hasznos információt, sőt pontatlan információkat szolgáltatott az említett magatartásokban való részvétele megszüntetésének időpontjára vonatkozóan.

251 A felperes először is arra a tényre hivatkozik, hogy a kifogásközlésre (145. pont) adott válaszában közölte a Bizottsággal, hogy 2003 márciusában kapcsolatba lépett az amerikai igazságügyminisztérium antitröszt egységével annak érdekében, hogy

annak tudomására hozza a Morgan egyik leányvállalatának tevékenységét, amely a felperes számára a verseny szabályaira tekintettel nyilvánvalóan jogellenesnek tűnt.

252 Másodszor a felperes arra a tényre hivatkozik, hogy a kifogásközlésre (137. pont) adott válaszában közölte a Bizottsággal, hogy a Morgan nem tájékoztatta arról, hogy 1999 áprilisa óta a Morganite Industries nevű amerikai leányvállalata miatt az Egyesült Államokban már eljárás volt folyamatban vele szemben a grafitalapú termékek árára vonatkozó jogellenes kartell miatt.

253 E két első adatot illetően a kifogásközlésre adott válasz elolvásásából kitűnik, hogy azok egyáltalán nem a határozat tárgyát képező kartellt érintik, mivel azok egyrészt Dél-Koreára, másrészt az amerikai piacra vonatkoznak. A felperes állításaival ellentétben a mentességet igénylő vállalkozás kötelezettségei, logikusan, a vizsgálat tárgyát képező versenyellenes magatartásokra vonatkozó információkra korlátozódnak. A Bizottság vizsgálata és a határozat által érintett kartell nem Dél-Koreára vagy az Egyesült Államokra, hanem Európa és később az EGT területére vonatkozik.

254 Harmadszor, a felperes azt állítja, hogy elküldte a Bizottságnak az Egyesült Államok Grand Juryje által a Morgan négy korábbi vezetője elleni, 2003. szeptember 24-én kelt vádiratát, amely az 1999 áprilisa és 2001 augusztusa közötti időszak során a tanúk megvesztegetésére és a dokumentumok megsemmisítésére és elrejtésére vonatkozott. Ezen iratokból kitűnik, hogy az érintett időszak során a Morgan számos dokumentumot megsemmisített vagy elrejtett az amerikai, illetve a közösségi versenyhatóságok elől, amely dokumentumok az árrögzítő megállapodásokra vonatkoztak, annak érdekében, hogy a Morgan ezen árak alkalmazását 2001 augusztusáig folytathassa, jóllehet úgy nyilatkozott, hogy a jogellenes magatartásokban való részvételét 1999 decemberében megszüntette.

255 A felperes az állításait közelebbről a következőképpen megfogalmazott részre alapozza:

„Az 1999 áprilisa és 1999 júniusa közötti időszak során a CC-2 által létrehozott munkacsoport látogatást tett a Morgan európai telephelyein, és visszavonta, elrejtette vagy megsemmisítette a Morgan dossziéiban található valamennyi dokumentumot és nyilvántartást, amelyek az árrögzítő megállapodásokra vonatkozó bizonyítékokat tartalmaztak […] A munkacsoport tagjai, köztük a CC-3, az árrögzítő megállapodásokra utaló összegyűjtött dokumentumokat átadták a CC-4-nek annak érdekében, hogy a CC-4 elrejthesse ezeket a dokumentumokat az amerikai és európai hatóságok elől, továbbá annak érdekében, hogy ezeket a dokumentumokat egy titkos helyen megőrizhessék, lehetővé téve a Morgan számára, hogy az árrögzítő megállapodást továbbra is alkalmazza […]. 2001 augusztusában az alkalmazottak a CC-1 utasításai alapján megsemmisítették a Grand Jury vizsgálatával érintett dokumentumokat.”

256 E harmadik információt illetően hangsúlyozni kell, hogy a határozatban ((67) preambulumbekezdés) a Bizottság kifejtette, hogy az amerikai igazságügy-miniszter 2002. november 4-én bejelentette, hogy a Morgan egyesült államokbeli leányvállalata bűnösnek vallotta magát az elektrotechnikai széntermékek különböző típusai – amely termékeket az Egyesült Államokban és más országokban értékesítettek – árának rögzítéséről szóló nemzetközi kartellben való részvételére vonatkozó vádak esetében, és az egyesült királysági anyavállalat, a Morgan, bűnösnek vallotta magát a vizsgálat megakadályozásának megkísérlésére vonatkozó vádak esetében. A határozat kifejezetten hivatkozik a Federal Grand Jury 2004. szeptember 26-i, a Morgan négy korábbi alkalmazottjával szembeni vádemelésére az 1999 áprilisa és 2001 augusztusa közötti időszak során a tanúk megvesztegetése, a dokumentumok megsemmisítése és elrejtése miatt.

257 Ezenkívül az nem vitatott, hogy a Bizottság 2001. október 30-i keltezéssel levelet kapott a Morgantól, amely kiegészítette a 2001. szeptember 18-án benyújtott engedékenység iránti kérelemben már előterjesztett adatokat, és amely levél egyértelműen megjelöli, hogy „[n]yilvánvaló, hogy néhány alkalmazott visszavonta és/vagy megsemmisítette a releváns dokumentációt.”

258 Úgy tűnik tehát, hogy a Bizottságot 2001-ben maga a Morgan tájékoztatta a bejelentett kartellre vonatkozó dokumentumoknak e vállalkozás saját alkalmazottai általi elrejtéséről és megsemmisítéséről. A vádiratoknak a felperes által 2003 szeptemberében történt továbbítása csak megerősíti a már ismert tevékenységek valósságát, és a Morgan azon szándékát, hogy először megpróbálja leplezni a felelősségét, míg információt szolgáltat e szándék tényleges végrehajtásáról.

259 E körülmények között az a tény, hogy a Morgan a 2001. október 30-i levelében azt is állította, hogy az általa megszerzett valamennyi kiegészítő információt közli a Bizottsággal, és hogy – több mint két évvel később és a szóban forgó kartellre vonatkozó nem kevesebb mint 4789 oldalból álló dosszié Bizottsághoz való benyújtását követően – nem továbbította a 2003. szeptember 24-i vádiratot, nem bír jelentőséggel.

260 Ebben a tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a felperes szélesen értelmezi az érintett dokumentumok tartalmát. A felperes azt állítja, hogy e dokumentumokból az következik, hogy a Morgan – mind az Egyesült Államokban, mind Európában legalább 2001 augusztusáig, és nem 1999 decemberéig, amint azt a Bizottság részére megjelölte – továbbra is részt vett a jogellenes magatartásokban, ami magyarázatot ad arra, hogy a Morgan miért nem továbbította ezeket a dokumentumokat.

261 A fenti 255. pontban bemutatott szöveg a bizonyító erejű dokumentumok elrejtésére utal, amelyek „lehetővé teszik a Morgan számára, hogy az árrögzítő megállapodást továbbra is alkalmazza”. Még annak feltételezése esetén is, hogy az említett megállapodás nemcsak az amerikai piacot érinti, hanem az európai területre is vonatkozik, ebből a szövegből – amely csak az elérendő célt említi meg – vagy általában a vádiratból nem következik, hogy ezt a megállapodást a Morgan és az európai piac más szereplői valóban továbbra is alkalmazták 1999 decemberét, a jogellenes magatartás megszüntetésének a határozatban elfogadott időpontját követően, egészen 2001 augusztusáig. Tekintettel arra a tényre, hogy a felperes nem vitatja, hogy a kartell többi tagja legkésőbb 1999 decemberében megszüntette a részvételét, nehezen érthető, hogy a kartell 1999 decemberét követően is létezhetett.

262 Az a tény, hogy a Bizottság végül úgy határozott, hogy a Morgannak mentességet kell biztosítani a bírság alól, mivel az többek között meghatározó bizonyítékokat szolgáltatott, a kartellben való részvételét megszüntette legkésőbb akkor, amikor azt bejelentette, minden hasznos információt, valamint a kartell tárgyában rendelkezésére álló valamennyi dokumentumot és bizonyítékot közölt „kérelme benyújtásának időpontjában", továbbá a vizsgálat során állandóan és teljes körűen együttműködött, olyan mérlegelés tárgyát képezi, amelynek a jelen eljárás keretében való vizsgálata nem az Elsőfokú Bíróság feladata.

263 A fentiekre tekintettel a vállalkozásnak az eljárás során az engedékenységi közlemény hatályán kívüli hatékony együttműködésére vonatkozó enyhítő körülmény Bizottság általi figyelembevételének hiányára alapított kifogás nem megalapozott, és azt el kell utasítani.

264 A fenti megfontolások összességéből következik, hogy a felperes nem bizonyította, hogy a Bizottság tévedett az enyhítő körülmények értékelése során, és a felperesnek az ezen enyhítő körülményekre alapozott, a bírság összegének csökkentésére irányuló kérelmét el kell utasítani.

A felperes együttműködéséről a közigazgatási eljárás során

Az 50%-os legnagyobb csökkentésre vonatkozó igényről

265 A Bizottság az engedékenységi közleményben meghatározta, hogy a kartellre vonatkozó vizsgálata során a vele együttműködő vállalkozások milyen feltételek

között mentesíthetők a bírság megfizetése alól, vagy részesülhetnek az egyébként rájuk kiszabandó bírság összegének csökkentésében (az engedékenységi közlemény A. pontjának (3) bekezdése).

266 Az engedékenységi közlemény D. pontja a következőképpen rendelkezik:

„1. Amikor a vállalkozás együttműködik anélkül, hogy a B. és C. [pontban] ismertetett feltételek teljesülnének, kedvezményként azon bírság 10–50%-os mérséklésében részesül, amelyet az együttműködés hiánya miatt szabtak volna ki rá.

2. Ilyen lehet többek között az az eset, amikor:

– a kifogásközlés elküldése előtt a vállalkozás olyan információkat, okiratokat vagy egyéb bizonyítékokat szolgáltat, amelyek hozzájárulnak az elkövetett jogsértés létezésének megerősítéséhez,

– a kifogásközlés kézhezvételét követően a vállalkozás tájékoztatja a Bizottságot arról, hogy nem vitatja azoknak a tényeknek a valósságát, amelyekre a Bizottság a vádjait alapítja.”

267 A jelen esetben a felperes bírságának összegét 40%-kal csökkentették az engedékenységi közlemény D. pontja értelmében.

268 A Bizottság az értékelésének indokolása céljából a következőket állította a határozat (324) preambulumbekezdésében:

„Az [LCL] kevéssel a Bizottság által a [17. rendelet] 11. cikke alapján hozzá intézett levél kézhezvételét követően kívánt engedékenységben részesülni. Együttműködése jóval meghaladta az e levél által kért válaszokat. Az [LCL] önként nyújtott be jelentős számú, az adott időszakra vonatkozó dokumentumot, többek között a kartelltalálkozókra vonatkozó számos jelentést, amelyeket a Bizottság által a 11. cikk alapján elküldött levél nem sorolt fel. Az [LCL] a vállalkozás tisztségviselőitől és egykori tisztségviselőitől származó számos aláírt nyilatkozatot is benyújtott, amelyek a kartell tevékenységében általuk játszott szerepet tanúsítják. Végül az [LCL] részletes és hasznos leírást nyújtott be a termékpiacról és a kartell tevékenységéről minden egyes ügyféltípus vonatkozásában. Tekintettel a Morgan által már benyújtott bizonyítékok minőségére és mennyiségére, az [LCL] és az engedékenységben részesülni kívánó többi vállalkozás által önként szolgáltatott bizonyítékok csak csekély értéket adtak a már a Bizottság birtokában lévő bizonyítékokhoz. A Bizottság úgy véli azonban, hogy az [LCL] által önként szolgáltatott bizonyítékok összessége hozzájárult ahhoz, hogy a jogsértés létezése megerősítést nyerjen."

269 A Bizottság azt is hangsúlyozta, hogy a felperes a kifogásközlés kézhezvételét követően tájékoztatta, hogy nem vitatja azon tények valósságát, amelyekre a Bizottság a vádjait alapította (a határozat (325) preambulumbekezdése).

270 Hangsúlyozni kell, hogy nem vitatott az a tény, hogy a felperes a határozat elfogadásakor eleget tett az engedékenységi közlemény D. pontja 2. bekezdése első és második francia bekezdésében foglalt feltételeknek, mivel – a Bizottság által a beadványaiban szolgáltatott adatok szerint – 30%-os, illetőleg 10%-os csökkentés került engedélyezésre. A jogvita az engedélyezett csökkentés mértékére vonatkozik, amelynek a felperes szerint összességében 50%-osnak, azaz a lehető legnagyobb mértékűnek kellett volna lennie.

271 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik a bírság kiszámításának módszerét tekintve, és e tekintetben lehetősége van számos elemet figyelembe venni, köztük az érintett vállalkozásoknak a Bizottság szolgálatai által folytatott eljárásban való együttműködését. E vonatkozásban a Bizottságnak összetett ténybeli értékelést kell végeznie, például az említett vállalkozások együttműködésére vonatkozóan (a fenti 68. pontban hivatkozott SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2007. május 10-én hozott ítélet 81. pontja).

272 A Bizottság széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik egy adott vállalkozás együttműködése minőségének és hasznosságának megítélésére vonatkozóan, különösen a többi vállalkozás közreműködéséhez viszonyítva (a fenti 68. pontban hivatkozott SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2007. május 10-én hozott ítélet 88. pontja).

273 A felperes érvelése – amely szerint az engedékenységi közlemény D. pontja (2) bekezdésének első és második francia bekezdésben előírt feltételek megvalósulásából automatikusan a legnagyobb, 50%-os csökkentés következik – egyenértékű a Bizottság mérlegelési jogkörének tagadásával, amely többek között a csökkentés mértékének 10–50%-os terjedelemben való megjelölésében fejeződik ki.

274 Amint az a határozat (324) preambulumbekezdéséből következik, a Bizottság az engedélyezett csökkentés mérlegelését arra a tényre alapozta egyrészt, hogy a felperes által szolgáltatott bizonyítékoknak csak csekély értéket adtak a már a Bizottság birtokában lévő, a Morgan által szolgáltatott bizonyítékokhoz, másrészt a felperes együttműködése azt követően kezdődött, hogy a felperes megkapta a 17. rendelet 11. cikke értelmében hozzá intézett levelet.

275 A felperes kifogásolja a Bizottság által használt első elemzési szempont jelentőségét.

276 Márpedig emlékeztetni kell arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint a közösségi versenyjogi jogsértés elkövetésében részt vevő vállalkozások együttműködése esetén való bírságcsökkentés alapját az a megfontolás adja, hogy ez az együttműködés megkönnyíti a Bizottság feladatát, amely a jogsértés létezésének megállapítására és adott esetben megszüntetésére irányul (a fenti 68. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 399. pontja, az Elsőfokú Bíróság fenti 164. pontban hivatkozott BPB de Eendracht kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 325. pontja, a T-338/94. sz., Finnboard kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1617. o.] 363. pontja és a fenti 83. pontban hivatkozott Mayr-Melnhof kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 330. pontja).

277 A csökkentés létjogosultságára tekintettel a Bizottság nem vonatkoztathat el a szolgáltatott információ hasznosságától, amely szükségszerűen a már a Bizottság birtokában lévő tényektől függ.

278 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság megalapozatlanul hivatkozik hozzájárulásának a Morgan által nyújtott hozzájáruláshoz képesti viszonylagos hasznosságára, mivel az e két vállalkozás által szolgáltatott információk hasznossága abban is tükröződik, hogy az egyes vállalkozások esetében különböző csökkentési kategóriák kerültek kiválasztásra.

279 Márpedig hangsúlyozni kell, hogy az a tény, hogy a Bizottság úgy vélte, hogy a Morgannak az engedékenységi közlemény B. pontjával összhangban a bírság alóli mentességben kell részesülnie a megállapított együttműködés különleges minőségére tekintettel, nem tiltja meg a Bizottság számára, hogy ezt követően az említett közlemény D. pontja értelmében a felperes együttműködését és ezáltal a szolgáltatott információk hasznosságát egy másik vállalkozás, a jelen esetben a Morgan által már közölt bizonyítékokra tekintettel értékelje. A Bizottság helyesen hangsúlyozza, hogy bár az alapvető különbség az engedékenységi közlemény B., C. és D. pontja között a szolgáltatott információ hasznossága, a Bizottság a hasznosság szempontját alkalmazhatja az említett pontokban előírt minden egyes bírságcsökkentési kategóriában a csökkentés összegének meghatározására.

280 A felperes ugyan kifogásolja a Bizottság által használt első elemzési szempont jelentőségét, azonban nem vonja kétségbe a Bizottságnak a Morgan együttműködésének minőségére vonatkozó következtetéseit – amely a kartellra vonatkozóan 4789 oldal hosszú dossziét eredményezett – és az ezt követő további következtetést az általa szolgáltatott bizonyítékok csekély hozzáadott értékére vonatkozóan. A felperes kifejezetten kijelenti, hogy nem vitatja azt a tényt, hogy az eljárásban az együttműködése a Morgan együttműködésénél kevésbé volt hasznos.

281 A Bizottság által a felperesnek engedélyezett csökkentés összegének 40%-ban való rögzítéséhez elfogadott második szempontot illetően a felperes azt állítja, hogy a Bizottság tévesen vitatja az együttműködésének önkéntes jellegét, és azt, hogy már jóval a kifogásközlés elküldését megelőzően együttműködött, amely utóbbi az engedékenységi közlemény D. pontjában előírt egyetlen feltétel.

282 Hangsúlyozni kell, hogy a Bizottság közölte, amint az egyébként a határozat, közelebbről a (324) preambulumbekezdés megfogalmazásából is kitűnik, hogy önmagában nem vitatja a felperes együttműködésének önkéntes jellegét. Azt állítja azonban, hogy az említett együttműködés egészére vonatkozó értékelése keretében figyelembe veheti azt a tényt, hogy az együttműködés a tájékoztatáskérés elküldését követően kezdődött. A Bizottság ehhez hozzáfűzi, hogy a felperes által szolgáltatott információ korlátozott hasznossága volt a meghatározó indoka annak, hogy az 50%-os legnagyobb csökkentés elutasításra került.

283 Amint az már kifejtésre került, a Bizottság széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik egy vállalkozás együttműködése minőségének és hasznosságának megítélésére vonatkozóan (a fenti 68. pontban hivatkozott SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2007. május 10-én hozott ítélet 88. pontja), és az átfogó értékelés keretében figyelembe veheti azt a tényt, hogy ez a vállalkozás a dokumentumokat csak a tájékoztatáskérés kézhezvételét követően közölte vele (a fenti 114. pontban hivatkozott LR AF 1998 kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 365. pontja, amelyet a Bíróság fellebbezési eljárásban a fenti 68. pontban hivatkozott Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 408. pontjában helybenhagyott), anélkül azonban, hogy azt meghatározó

tényezőnek lehetne tekinteni egy vállalkozás által nyújtott együttműködés csökkentése céljából az engedékenységi közlemény D. pontja 2. alpontjának első francia bekezdése alapján (a fenti 146. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítélet 410. pontja).

284 A felperes azt állítja, hogy Bizottság nem bizonyította azt, hogy a felperesnek tudomása volt a tájékoztatáskérésről a 2002. augusztus 16-i levél elküldésekor, amely levélben a felperes engedékenységi intézkedés alkalmazását kérte. A felperes azt állítja, hogy néhány órával az információkérés 2002. augusztus 16-i kézhezvételét megelőzően az engedékenységi közlemény alkalmazására vonatkozó kérelmet terjesztett elő, amelynek másolatát a keresetlevélhez mellékelte.

285 Ebben a dokumentumban – amelyet tulajdonképpen 2002. augusztus 16-án kelteztek, és amely olyan távmásolati üzenetnek minősül, amelyen sem az annak megfelelő továbbítására vonatkozó jelzés, sem az utóbbi időpontja nem szerepel – megemlítésre kerül, hogy „az LCL [az engedékenységi] közlemény alkalmazását kéri a villanymotorok szénkeféire vonatkozó ügyben a Bizottság által a vállalkozással szemben kezdeményezett eljárás keretében", amely megfogalmazás megerősíti a határozatban említett időbeli sorrend pontosságát.

286 A Bizottság azon megjegyzésére adott válaszban, amely szerint „a kezdeményezett eljárás keretében" megjegyzés azt tanúsítja, hogy a felperes kézhez vette az információkérést, és arról tudomása volt, a felperes a válaszban azt állítja, hogy az izosztatikusgrafit-ágazatban kezdeményezett eljárásra utalt.

287 Amint azt a Bizottság hangsúlyozza, ha a felperes ezen állítása megfelel a valóságnak, akkor úgy kell tekinteni, hogy a 2002. augusztus 16-i levél – amely a felperes együttműködésre vonatozó ajánlatát tartalmazta – semmilyen kapcsolatban nem áll a jelen üggyel, és azt ennélfogva az Elsőfokú Bíróságnak figyelmen kívül kell hagynia. A felperesnek tehát még mindig bizonyítania kell azt, hogy az információkérés kézhezvételét megelőzően együttműködött.

288 Ezenkívül hangsúlyozni kell, hogy a 2002. augusztus 16-i levélben kifejezetten megemlítésre kerül a „villanymotorok szénkeféire” vonatkozó ügy, amelyek a határozatban meghatározott kartell tárgyát képező elekrotechnikai szén- és grafittermékek közé tartoznak.

289 Mindenesetre hangsúlyozni kell, hogy a felperes csak 2002. augusztus 22. után kezdett el együttműködni – amikor a Bizottságnak továbbította a kartellre vonatkozó első dokumentumokat –, tehát a Bizottság által a 17. rendelet 11. cikkének értelmében hozzá intézett levél állítólagos kézhezvételét követően.

290 Végül a Bizottság korábbi határozathozatali gyakorlatára való hivatkozást illetően – amely állítólag igazolná a felperes által igényelt 50%-os legnagyobb csökkentést – a fenti 110. pontban már kifejtésre került, hogy Bizottság határozathozatali gyakorlata nem szolgál jogi háttérként a versenyügyekben kiszabott bírságok tekintetében, és más ügyekben hozott határozatoknak csupán jelzésértékük van a hátrányos megkülönböztetés esetleges fennállásának vonatkozásában, mivel meglehetősen valószínűtlen, hogy valamely ügy sajátos körülményei – mint például a piacok, valamint az érintett vállalkozások és időszakok – megegyezzenek. Meg kell állapítani, hogy a felperes nem bizonyította az ilyen hátrányos megkülönböztetés fennállását. Ezenkívül önmagában az a tény, hogy a Bizottság adott magatartásra a korábbi határozathozatali gyakorlatában bizonyos csökkentést engedélyezett, nem jelenti azt, hogy egy későbbi közigazgatási eljárás keretében ugyanilyen arányú csökkentést kell engedélyeznie hasonló magatartás értékelése során (lásd a fenti 90. pontban hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben 2005. október 25-én hozott ítélet 458. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

291 A fenti megfontolásokból következik, hogy a felperes nem bizonyította, hogy a Bizottság nyilvánvalóan tévesen értékelte az együttműködését azáltal, hogy az engedékenységi közlemény D. pontja alapján 40%-os csökkentést engedélyezett számára.

Az egyenlő bánásmód elvének állítólagos megsértéseiről

292 Az egyenlő bánásmód elvének megsértésére vonatkozó állítást illetően a következetes ítélkezési gyakorlat szerint, az érintett vállalkozások által nyújtott együttműködés értékelése keretében a Bizottság nem hagyhatja figyelmen kívül ezt az elvet, amely akkor sérül, ha hasonló helyzeteket eltérően, vagy eltérő helyzeteket azonos módon kezelnek, ha e bánásmód objektíve nem igazolt (lásd a fenti 146. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítélet 394. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

293 A felperes először is előterjeszti, hogy a Bizottság 100%-os bírságcsökkentést engedélyezett a Morgannak az engedékenységi közlemény B. pontja alapján, jóllehet ez a vállalkozás eltitkolt a Bizottság elől bizonyos hasznos információkat az Egyesült Államokban a grafittermékek árkartelljében való részvételéről, és a Bizottság számára pontatlan információkat szolgáltatott az egyesült államokbeli és európai jogellenes tevékenységekben való részvételének megszüntetéséről.

294 A felperes ebből arra következtet, hogy a Bizottságnak – ha nem akarja súlyosan megsérteni az egyenlő bánásmód elvét – át kell minősítenie a felperes által benyújtott engedékenységi intézkedés iránti kérelmet, és a B. pont alapján biztosítania kell számára a bírság alóli mentességet, vagy legalább az engedékenységi közlemény D. pontjában előírt legnagyobb csökkentést kell számára engedélyeznie, mivel az említett közlemény B. pontjában előírtak szerint a Morgan számára engedélyezte a bírság összegének legnagyobb csökkentését.

295 Amennyiben a felperes arra hivatkozik, hogy a Morgan jogellenesen részesült a bírság csökkentésében, és annak feltételezése esetén, hogy a Bizottság az engedékenységi közlemény helytelen alklamazásával indokolatlanul engedélyezett csökkentést ezen

vállalkozás számára, emlékeztetni kell arra, hogy az egyenlő bánásmód elvét összhangba kell hozni a jogszerűség elvével, miszerint senki sem hivatkozhat valamely harmadik személy javára elkövetett jogellenes magatartásra előnyök szerzése végett (a Bíróság 134/84. sz., Williams kontra Számvevőszék ügyben 1985. július 4-én hozott ítéletének [EBHT 1985., 2225. o.] 14. pontja; a fenti 113. pontban hivatkozott SCA Holding kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítélet 160. pontja és a fenti 114. pontban hivatkozott LR AF 1998 kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 367. pontja).

296 Hangsúlyozni kell továbbá, hogy a Morgan és a felperes nem voltak összehasonlítható helyzetben, és a helyzetük objektív különbözősége a magyarázata és az indoka annak, hogy az engedékenységi közlemény alkalmazása keretében a Bizottság az esetükben különböző bánásmódot alkalmazott.

297 Hangsúlyozni kell, hogy a bírság alóli mentesülés, illetve a bírság összegének nagyon jelentős csökkentése feltételei között – amelyeket az engedékenységi közlemény B. pontja ír elő – szerepel, hogy a vállalkozás elsőként szolgáltasson meghatározó elemeket a kartell létezésének bizonyításához. Márpedig a válaszában maga a felperes is megjelöli, hogy nem vitatja azt, hogy az eljárásban való együttműködésének hasznossága a Morganénál kevésbé jelentős volt, és egyébként ez nem is lehetett volna másként, mivel a Morgan által szolgáltatott információk tették lehetővé a Bizottság számára a kartell létezésének megállapítását, ezért a hozzájárulása szükségszerűen csupán hozzájárult a jogsértés létezésének megerősítéséhez.

298 E körülmények között azt az állítást, hogy a felperes egyenlőtlen bánásmódban részesült a Morgannak biztosított bánásmódhoz képest, valamint az engedékenységi közlemény B. pontja rendelkezésének kedvezményére, illetőleg az említett közlemény D. pontjában előírt, a bírság legnagyobb mértékű csökkentésére vonatkozó igényét el kell utasítani.

299 A felperes másodszor hangsúlyozza, hogy az SGL számára – az eljárásbeli együttműködésének rendkívül korlátozott és elkésett jellege ellenére, amit maga a Bizottság emelt ki a határozatban – a Bizottság az engedékenységi közlemény alapján a bírság összegének 20%-os csökkentését engedélyezte, míg a felperes a teljeskörű együttműködésére tekintettel csak 40%-os csökkentésben részesült.

300 Ez az érvelés nem mutat rá az egyenlő bánásmód elvének és végeredményben az arányosság elvének semmilyen megsértésére, mivel a felperes együttműködését – amely az SGL-énél objektíve fontosabb volt – a Bizottság ténylegesen és megfelelően figyelembe vette.

301 Ugyanis a felperes által a kifogásközlés elküldése előtt nyújtott együttműködés címén elfogadott csökkentés háromszor olyan jelentős, mint az SGL-nek engedélyezett csökkentés, mivel 30%-os csökkentést jelent a felperes, és 10%-os csökkentést az SGL esetében. Ez a két vállalkozás elfogadta a kifogásközlésben kifejtett tények valósságát, ezért ezen egyetlen indok miatt logikusan egyformán 10%-os csökkentésben részesültek.

302 Ebben a tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a felperes nem bizonyította, hogy a jelen eljárás keretében a Bizottság miért nem volt jogosult kifejteni az engedélyezett 40%-os és 20%-os csökkentések számszerű lebontását. Ezek az adatok – amelyeket a Bizottság a határozatot kiegészítő beadványaiban közölt – nem tekinthetők az eljárási szabályzat 48. cikkének 2. §-a által tiltott védekezésül felhozott új jogalapnak.

303 A felperes egyebekben kifejti, hogy a Bizottságnak – annak érdekében, hogy az egyenlő bánásmód elvét ne sértse meg – a felperes számára a bírság összegének 50%-át érzékelhetően meghaladó mértékű csökkentést kellett volna engedélyeznie az engedékenységi közlemény alapján, mivel a Bizottság vizsgálatát akadályozó SGL számára „55%-os” csökkentést engedélyezett (20%-ot az együttműködés, 33%-ot más tényezők címén).

304 Amint azt maga a felperes hangsúlyozza, a 33%-os csökkentést „más tényezők” címén engedélyezték, ami nem teszi lehetővé az engedékenységi közlemény alapján az állítólagos egyenlőtlen bánásmód helytálló megalapozását. A „más tényezők” Bizottság általi figyelembevételének kérdésére egyebekben a felperes a későbbiekben megvizsgálandó kifogás keretében hivatkozik.

305 Végül, amennyiben a felperes az SGL bírságának jogellenes csökkentésére hivatkozik, még annak feltételezése esetén is, hogy a Bizottság helytelenül engedélyezett csökkentést e vállalkozás számára az engedékenységi közlemény nem megfelelő alklamazásával, emlékeztetni kell arra, hogy az egyenlő bánásmód elvét összhangba kell hozni a jogszerűség elvével, miszerint senki sem hivatkozhat valamely harmadik személy javára elkövetett jogellenes magatartásra előnyök szerzése végett.

306 A fenti megfontolásokból következik, hogy a felperes nem bizonyította, hogy hátrányosan megkülönböztető és/vagy aránytalan bánásmódban részesült az engedékenységi közlemény Bizottság általi alkalmazása során.

A bírság összegének „más tényezők” címén való csökkentésének hiányáról

307 Emlékeztetni kell arra, hogy a határozat „Fizetőképesség és más tényezők” című részében a Bizottság először elutasította az SGL és a felperes azon érvelését, amellyel azt kívánták bizonyítani, hogy a jelen ügyben a bírság összegét nem képesek megfizetni (a határozat (340)–(357) preambulumbekezdése).

308 Másodszor a Bizottság emlékeztetett arra, hogy a közelmúltban már jelentős bírságot szabott ki más kartelltevékenységek miatt az SGL-lel szemben, egyszer a „grafitelektróda”-ügyben 80,2 millió eurós bírságot, másodszor pedig a „speciális grafitból készült

termékek”-ügyben két, összesen 27,75 millió összegű bírságot szabott ki az izosztatikusgrafit-kartellben és az extrudáltgrafit-kartellben való részvétele miatt (a határozat (358) preambulumbekezdése). Figyelembe véve az SGL súlyos pénzügyi nehézségeit, a közelmúltbeli büntetéseit, és azt a tényt, hogy az SGL számára felrótt különböző kartelltevékenységek egy időben történtek, a Bizottság úgy vélte, hogy e különleges körülmények között az elrettentő hatás biztosítása érdekében nem szükséges az SGL-lel szemben a bírság teljes összegét kiszabni, azt tehát 33%-kal csökkentette, és 23,64 millió euróban határozta meg (a határozat (360) preambulumbekezdése).

309 Mivel azonban úgy vélte, hogy a felperes helyzete nagyon eltér az SGL helyzetétől, a Bizottság egyáltalán nem csökkentette a felperes esetében a bírság összegét „egyéb tényezők” alapján (a határozat (361) és (362) preambulumbekezdése). A Bizottság ebben a tekintetben hangsúlyozta, hogy az egyidejű kartelltevékenységek miatt az SGL-lel szemben a jelen időpontig kiszabott bírságok végösszege majdnem elérte az SGL világméretű forgalmának 10%-át 2002-ben, míg az 1% volt a felperes esetében, amellyel szemben 6,97 millió euró bírságot szabtak ki az izosztatikusgrafit-kartellben való részvétele miatt. A Bizottság azt is hangsúlyozza a pénzügyi arányok összehasonlító vizsgálata alapján, hogy az SGL pénzügyi helyzete sokkal rosszabb, mint a felperes jelenlegi helyzete (a határozat (361) és (362) preambulumbekezdése).

310 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság ezáltal megsértette az egyenlő bánásmód elvét.

311 Meg kell jegyezni, hogy a felperes által e kifogás alátámasztására előterjesztett érvelés azon az előfeltételezésen alapul, hogy a Bizottság az ítélkezési gyakorlat és magának a határozatnak a megfogalmazása alapján nem volt jogosult – önállóan vagy más tényekkel együtt – az SGL pénzügyi helyzetének figyelembevételére. Mivel a Bizottság a felperes szerint a bírság meghatározása során köteles volt figyelmen kívül hagyni az SGL pénzügyi képességeit, a bírság összegének csökkentését csak e vállalkozás közelmúltbeli büntetéseivel lehetett megalapozni.

312 Ez az érvelés a felperes számára lehetővé teszi, hogy az SGL-lel való bánásmódra vonatkozó összehasonító elemzésből kizárja az SGL pénzügyi helyzetének kérdését, és csak a bírságfizetésre való kötelezést (amelyet vele szemben a speciális grafittermékek ügyben, az Egyesült Államokban és a jelen határozatban szabtak ki, összesen 50,02 millió euró), és az egyenlő bánásmód elve alapján a bírsága összegének ehhez viszonylított és arányos csökkentését igényelje.

313 Meg kell állapítani, hogy a felperes ezen érvelése téves előfeltételezésen alapul, azt tehát el kell utasítani.

314 Ugyanis emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bizottság a bírság összegének meghatározása során nem köteles figyelembe venni az érintett vállalkozás veszteséges pénzügyi helyzetét, mivel az ilyen kötelezettség elismerése indokolatlan versenyelőnyhöz juttatná a piaci feltételekhez legkevésbé alkalmazkodó vállalkozásokat (lásd a fenti 146. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítélet 370. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot), ami nem jelenti azt, hogy a Bizottságnak ezt tilos megtenni. Ugyanez az értelme a határozat (349) és (356) preambulumbekezdésének, amelyek szinte azonos módon megismétlik a fent hivatkozott ítélkezési gyakorlat megfogalmazását.

315 A jelen esetben a Bizottság az SGL-lel szemben kiszabott bírság összegét súlyos pénzügyi nehézségeire – melyek együtt jelentkeztek a versenyjog egy időben való megsértésére tekintettel kiszabott két bírság megfizetésére történő kötelezéssel – tekintettel csökkentette.

316 Márpedig a felperes egyértelműen nem állítja és mindenesetre nem is bizonyítja, hogy különösen a pénzügyi helyzet szempontjából az SGL-lel összehasonlítható helyzetben volt, és hogy az SGL-lel való összehasonlítás ez utóbbinak a speciális grafittermékek ügybeli eljárás vagy a jelen eljárás összefüggésére vonatkozik.

317 E körülmények között az SGL és a felperes helyzetének objektív különbözősége a magyarázata és az indoka annak, hogy különböző bánásmódban részesültek, és a jelen esetben az egyenlő bánásmód, vagy akár az arányosság elvének semmilyen megsértését nem lehet felróni a Bizottságnak.

318 Az előző megfontolások összességéből következik, hogy a felperes által felhozott valamennyi kifogást és a felperes keresetét el kell utasítani.

A költségekről

319 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 2. §-a alapján az Elsőfokú Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Mivel a felperes pervesztes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG (ötödik tanács)

a következőképpen határozott:

1) A keresetet elutasítja.

2) A Le Carbone-Lorraine-t kötelezi a költségek viselésére.

Vilaras Prek Ciucă

Kihirdetve Luxembourgban, a 2008. október 8-i nyilvános ülésen.

E. Coulon M. Vilaras

hivatalvezető elnök

Tartalomjegyzék

A jogvita alapját képező tényállás . . . . . II - 2675

Az eljárás és a felek kérelmei . . . . . II - 2682

A jogkérdésről . . . . . II - 2684

Az érintett termékpiacok, vagy legalább az érintett termékcsoportok meghatározásának hiánya tekintetében a Bizottság által állítólagosan elkövetett téves jogalkalmazásról . . . . . II - 2685

A jogsértés minősítéséről . . . . . II - 2685

A Bizottság által lefolytatott vizsgálatról . . . . . II - 2690

A jogsértés súlyosságának állítólagos téves értékeléséről és a bírság alapösszegének állítólagos aránytalan jellegéről . . . . . II - 2695

A felrótt magatartások korlátozott hatására tekintettel a bírság alapösszegének állítólagos eltúlzott jellegéről . . . . . II - 2697

A bírság alapösszegének állítólagos túlzott jellegéről tekintettel arra, hogy a felperes a kartellben csekély mértékben vett részt . . . . . II - 2705

A felperes forgalmára tekintettel a bírság alapösszegének állítólagos eltúlzott jellegéről . . . . . II - 2707

A bírság elrettentő hatásának figyelembevételéről . . . . . II - 2714

A bizalomvédelem elvének megsértéséről . . . . . II - 2720

A jogsértés időtartamáról . . . . . II - 2721

Az enyhítő körülményekről . . . . . II - 2723

A felperes állítólagos passzív szerepe figyelembevételének hiányáról . . . . . II - 2724

A bizonyos jogsértő megállapodások és/vagy magatartások tényleges alkalmazásának hiánya tényleges figyelembevételének elmaradásáról . . . . . II - 2731

A jogsértésnek a vizsgálat megkezdése előtti beszüntetése figyelembevételének hiányáról . . . . . II - 2742

Az eljárás során a felperes engedékenységi közlemény hatályán kívüli hatékony együttműködése figyelembevételének hiányáról . . . . . II - 2744

A felperes együttműködéséről a közigazgatási eljárás során . . . . . II - 2753
Az 50%-os legnagyobb csökkentésre vonatkozó igényről . . . . . II - 2753
Az egyenlő bánásmód elvének állítólagos megsértéseiről . . . . . II - 2761
A bírság összegének „más tényezők” címén való csökkentésének hiányáról . . . . . II - 2764
A költségekről . . . . . II - 2767